

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

Περίεργον μὲν πάντοτε ἀλλὰ καὶ πάντοτε
μεγάλῃς σπουδῆς ἄξιον φαινόμενον παρέχουσιν
εἰς τὸν μελετῶντα τὴν ἱστορίαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖ

περὶ ἐκυτὸν τὰς ἰσοπρέμους σχεδὸν κορυφᾶς τοῦ
δρυμοῦ ἰσχυρῶς νεούστας πρὸς ἀλλήλας ὑπὸ
τὴν πνοὴν τοῦ βορρᾶ, δὲν ἀνέτεινε πολλάκις ἄ-

νοι, οἵτινες ὑπερκύπτοντες ἐκάστοτε τῶν πολ-
λῶν, καὶ εἰς ὕψος αἰρόμενοι, σημαίνουσιν, αὐτοὶ
μόνοι, ἰδίαν ἐποχὴν ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν.

Τίς, ἐν μέσῳ δάσους εὐρεθείς, καὶ βλέπων

κὸν τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ὑψητὴν δρῦν, τὴν μό-
λις αἰσθανομένην τοῦ ἀνέμου τὴν βίαν, ἡρέμα δὲ
καὶ προστατευτικῶς προσκλίνουσιν τὴν ἄκρον
αὐτῆς κορυφὴν πρὸς τὴν κύκλω λόγχην, καὶ οἴε-

ναι ἐνθαρρύνουσιν καὶ καθησυχάζουσιν τὸ πρό-
ριζα σαλευόμενον δάσος; Καὶ ἠρώτησε βεβαίως
ἐαυτὸν ὁ τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα προσβλέπων,
διατί ἀπέμειναν μικρὰ μὲν καὶ δειλὰ καὶ κλο-
νιζόμενα ὑπὸ τῆς ῥιγηλῆς τοῦ ἀνέμου πνοῆς τὰ
δένδρα ἐκεῖνα, ἀνεκλαδῶθη δὲ εἰς δύναμιν καὶ
περιωπῆν τὸ στιβαρὸν αὐτὸ στέλεχος, τὸ ἐν μέσῳ
ἐκείνων φύεν καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου μυζήσαν ἐδάφους
τῆς κραταιᾶς του ζωῆς τὴν ἰκμάδα; Δύναμις
τις ἰδία καὶ μυστικὴ ἐξωογόνησε βεβαίως τὸν
κορμὸν τοῦ ἡγεμόνος ἐκείνου τοῦ δάσους, καὶ
ἀνέτεινεν εἰς ὕψος καὶ κράτος τοὺς εὐρεῖς αὐτοῦ
κλῶνας.

Τοιαύτη τις δύναμις μυστικὴ ἀνέθρεψε καὶ ἐ-
κράτυνε τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, εἰς οὓς ἔλαχεν ὁ
κλῆρος νὰ καταστῶσιν ἡγέται λαῶν.

Ἄν δὲ ἡ δύναμις αὕτη καὶ ἡ ἐνέργειά της ἀ-
πομένουσι πάντοτε καὶ πανταχοῦ μυστηριώδεις
καὶ δυσεξιχνιάστοι, ὅσον καὶ ἂν ἀγωνίζεται τὸ
φιλοσοφικὸν βλέμμα τοῦ ἱστορικοῦ νὰ εἰσδῶσιν
εἰς τοὺς ἀποκρύφους μυχοὺς τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ
ὑπερτάτου δημιουργοῦ, καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν
πρῶτον καὶ βαθύτατον τῆς δυνάμεως ἐκείνης
σπόρον, παρ' ἡμῖν τὸ μυστήριον τῆς παραγωγῆς
αὐτῆς καὶ τῆς δράσεως εἶν' ἔτι σκοτεινότερον καὶ
ἀκαταληπτότερον. Ἐγκρατεῖα δὲ τοῦτο ἰδίως εἰς
τὴν παράδοξον διαμόρφωσιν τῶν ὄρων τοῦ πο-
λιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου, ὅτινες πᾶν
ἄλλο βεβαίως εἶνε ἢ εὐμενεῖς εἰς γέννησιν καὶ ἀ-
νάπτυξιν ἐκτάκτων καὶ κραταιῶν πολιτικῶν δυ-
νάμεων. Διὰ τοῦτο δὲ, ἂν ἀλλαγῶν που ἡ ἀνά-
δειξις ἐξόχου πολιτικοῦ ἀνδρός, ἀνοίγοντος νέας
τρίβους εἰς τὸν πολιτικὸν βίον τοῦ ἔθνους του,
εἶνε κατ' ὅρθωμα, παρ' ἡμῖν εἶνε τοῦτο αὐτόχρονα
θαῦμα.

Οὔτε τῆς «Ἐστίας» εἶνε ἀποστολὴ νὰ δια-
τοίψῃ περὶ τὴν ἀκριβῆ ἐξέτασιν τοῦ φαινομένου
τούτου, οὔτε τοῦ γράφοντος πρόθεσις νὰ μελε-
τήσῃ λεπτομερῶς τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ τὰ αἰ-
τια. Ἄλλως δὲ οὐδ' ἡ πρόχειρος αὕτη καὶ ἀτε-
λὴς σκιαγραφία τοῦ Χαρίλαου Τρικούπη σκοπὸν
ἔχει νὰ ἀναπαραστήσῃ τοῦ πολιτευτοῦ τὴν εἰκόνα.

Αἱ ὀλίγαι αὐταὶ σειραὶ οὐδὲν ἄλλο προτί-
θενται ἢ νὰ χαρακτηρίσωσι διὰ μεγάλων τινῶν,
ἀτελῶν μὲν πάντως ἀλλὰ πιστῶν γραμμῶν τὸν
ἄνδρα Τρικούπην, ἀνεξαιρέτως τῆς πολιτικῆς αὐ-
τοῦ δράσεως καὶ τῆς ἐξόχου πολιτικῆς του θέ-
σεως ἐν τῷ κράτει, νὰ σχολιάσωσιν οὕτως εἰπεῖν
καὶ ἀναπτύξωσι τοὺς ἰσχυροὺς καὶ βαθεῖς χαρα-
κτῆρας, οὓς πιστῶς ἀπετύπωσεν ἡ παρατιθε-
μένη εἰκὼν του, καὶ νὰ ἀνταναντεῖλωσι ζωσαν,
εἰ δυνατόν, τὴν φυσιογνωμίαν αὐτοῦ εἰς ὅσους δὲν
ἠτύχησαν νὰ γνωρίσωσιν αὐτὸν προσωπικῶς ἐκ
τοῦ σύνεγγυς.

Ἄν τις, ἀτεινίζων εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην τοῦ
διαπρεποῦς ἀνδρός, ζητήσῃ νὰ ἀνεύρῃ καὶ ἀρ-

μόσῃ εἰς τὴν ἐκφραστικὴν αὐτοῦ μορφήν τὴν μίαν
ἐκείνην λέξιν, τὴν συνοψίζουσιν κατὰ τοὺς κα-
νόνας τῶν χαρακτηρογράφων τὴν ἐνδόμιχον φύ-
σιν τοῦ ἀτόμου καὶ ἀποτελοῦσαν οὕτως εἰπεῖν
τὴν βῆσιν καὶ τὸ κρηπίδωμα τῆς βιωτικῆς αὐ-
τοῦ δράσεως, τὴν λέξιν ἐκείνην, ἣτις δίκην σφρα-
γίδος ἐκφανοῦς σημαίνει τὴν ἰδιοφυῖαν του, καὶ δια-
στέλλει αὐτὸ ἀποτόμως τῶν ὁμοταγῶν, ἀδύνα-
τον εἶνε νὰ διαστάσῃ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς λέ-
ξεως, ἣτις μόνη χαρακτηρίζει καὶ δύναται νὰ
χαρακτηρίσῃ τὸν Χαρίλαον Τρικούπην. Ἡ λέξις
αὕτη εἶνε: **Θέλησις.**

Οὐχὶ ἡ κοινὴ καὶ συνήθης, ἡ ἐμφυῆς καὶ ἀνε-
πίγνωτος ἐκείνη θέλησις, ἡ κινουσα τοῦ νηπίου
τὴν χεῖρα πρὸς εὐμορφοῦν ἔθνημα, παροτρύνουσα
δὲ πᾶσαν — ἰδίως ἑλληνικὴν — ὄρεξιν πρὸς τὰς
ἁωροτάτας τῶν σταφυλῶν. Ἄλλ' ἡ ἐσκεμμένη
καὶ βαθεῖα θέλησις, ἡ θέλησις ἡ ἀδιάπτωτος καὶ
ἀδιάσειστος, ἡ γνωρίζουσα τί θέλει καὶ διατί τὸ
θέλει, ἡ μὴ λησμονοῦσα τί ἠθέλησε καὶ συναι-
σθανομένη τί ὀρεῖται νὰ θελήσῃ, ἡ κατὰ τὸν Schopenhauer
πρῶτη καὶ ἐσχάτη ἀρχὴ τῆς τελείας
ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, ἡ θέλησις ἐνὶ λόγῳ
ἢ ἐμψυχοῦσα καὶ στηρίζουσα ὀλόκληρον βίον, ἡ τε-
λειοῦσα τὸν ἄνδρα καὶ καθιστῶσα αὐτὸν ὅ,τι
μόνον οἱ Γερμανοὶ ἐκφράζουσιν προσφυῶς διὰ τῶν
λέξεων: ein ganzer Mann.

Ἡ θέλησις αὕτη ἡ ἀνένδοτος ἐπλήρωσε τὴν
εὐρείαν τοῦ Τρικούπη διάνοιαν διὰ τοῦ πλήθους
ἐκείνου παντοίων εἰδικῶν γνώσεων, αἵτινες κα-
ταπλήττουσιν ἐκάστωε τοὺς μετ' αὐτοῦ διαλε-
γομένους καὶ συζητούντας εἰδικούς ἄνδρας. Ὁ
μὴ γνωρίζων αὐτὸν ἐκ τοῦ πλησίον, μηδὲ τυχῶν
εὐκαιρίας νὰ τὸν ἀκούσῃ, ἔστω καὶ ἐλαφρῶς καὶ
ἐν παρόδῳ ὁμιλοῦντα περὶ πραγμάτων, ἕτινα ὑ-
ποτίθενται συνήθως παρ' ἡμῖν ὡς ἡκιστα ἀναγ-
καῖα εἰς τελείωσιν πολιτικοῦ ἀνδρός, δυσκόλως
δύνανται νὰ φαντασθῇ ὁποῖον βαθεῖαν καὶ συστημα-
τικὴν αὐτῶν γνώσιν κατέχει. Δὲν ὁμιλοῦμεν, ἐν-
νοεῖται, περὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν πολιτικὴν
καὶ τὴν διοίκησιν, εἰς τὰ οἰκονομικὰ καὶ στρα-
τιωτικὰ καὶ ναυτικὰ, καίτοι κατεπλήγμεν —
τὸ ὁμολογοῦμεν, — ἀκούσαντές ποτε διακεκριμέ-
νου Πρώσπου στρατηγοῦ, διαβεβαιούντος μετὰ τῆς
χαρακτηριζούσης Γερμανῶν στρατιωτῆν παρρη-
σίας, ὅτι σπανίως ἤκουσε πολιτικὸν ἄνδρα το-
σοῦτον ἐντριβῆ τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων,
ὅσον ὁ τότε Ἑλληὴν πρωθυπουργός: τὴν αὐτὴν
δὲ κατὰπλήξιν ἠσθάνθημεν, ὅτε εἶδομεν ἄλλοτε
τὸν κ. Τρικούπην ἐξετάζοντα τὰς λεπτομερεῖας
ἐνὸς τῶν μεγίστων ἀγγλικῶν θεωρητικῶν μετ' ὅ-
σης ἀκριβολόγου ἐμπειρίας ἤθελε πράξῃ τοῦτο
ἐπιστήμων ἀξιωματικῶς τοῦ ναυτικοῦ. Ἄλλ' ὁ
κ. Τρικούπης ὁμιλεῖ περὶ ἀρχαιολογίας καὶ μη-
χανικῆς, περὶ φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ καλ-
λιτεχνικῶν σχολῶν ἐπίσης εὐχερῶς καὶ εἰδύτως.

Καταστρώνει πίνακα χρωματικῶν δανείων μετ'
ὄσης εὐκολίας συντάσσει γαλλιστὶ διπλωμα ἰκὸν
ἐγγραφον, δύναται δὲ ν' ἀναλύσῃ δραματικὸν ἔρ-
γον μετὰ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἀκριβείας καὶ ἐπι-
στασίας, μετ' ἧς ἀναλύει ἀπὸ τοῦ βήματος τὸν
προὔπολογισμὸν τοῦ κράτους.

Περὶ τοῦ ῥητορικοῦ αὐτοῦ ταλάντου, ὅπερ αὕτη
αὕτη ἡ σιδηρὰ καὶ ἀκράδαντος θέλησίς του ἀνε-
πτυξεν ὡσαύτως καὶ ἐτελείωσε, περιττὸν νομι-
ζομεν νὰ λαλήσωμεν, διότι οὐδεὶς — κ' ἐκ τῶν
πολιτικῶν αὐτοῦ ἐναντίων — ὑπάρχει ὁ μὴ ἀνα-
γνωρίζων τὴν ἀπροσμάχητον δύναμιν τοῦ ἀδρόῦ
καὶ συνεσφιγμένου του λόγου. Ὁ Τρικούπης, ἔ-
λεγεν ἡμῖν ποτε ἀντίπαλός του, ἀσκότιστον ἔχον
ὑπὸ κομματικῶν πάθους τὴν διάνοιαν, δὲν ὁμι-
λεῖ, βρουχάται ἀπὸ τοῦ βήματος: δὲν ἀντικοῦει,
ἀλλὰ σπαράσσει τὸν ἀντιφρονούντα: ἡ διαλεκτικὴ
αὐτοῦ δύναμις δὲν πείθει μόνον, ἀλλὰ παρασύ-
ρει ὡς χεῖμαρρος.

Παρέχει δ' ἀληθῶς ἡ διαλεκτικὴ αὕτη δύνα-
μις, κατὰ τε τὴν ἀπὸ τοῦ βήματος ῥητορείαν καὶ
τὴν ἰδιαιτέραν συζήτησιν, φαινόμενον περιέρ-
γον, καταδεικνύον τίνα καὶ πόσην δύναται ἀλη-
θῶς ν' ἀσκήσῃ ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐπίδρασιν ἢ ἰσχυρὰ
καὶ αὐτεπίγνωτος θέλησις. Ὁ κ. Τρικούπης πεί-
θει διότι θέλει νὰ πείσῃ, καὶ θέλει νὰ πείσῃ διότι
εἶνε ὁ ἴδιος πεπεισμένος. Τὴν πεποιθήσιν αὐτοῦ
ἐκφράζει καὶ ἡ μορφή συγχρόνως, καὶ ὁ λόγος,
καὶ τοῦ βλέμματός τὸ φῶς, καὶ τῆς φωνῆς ἡ
κλαγγή: τὰ δὲ ἐπιχειρήματά του, ἀπὸ τῆς δια-
νοίας συνάμα καὶ τῶν μυχῶν τῆς καρδίας παγιά-
ζοντα, συναποτελοῦσιν ἠλεκτρικὸν τι ρεύμα με-
ταδιδόμενον εἰς τὸν ἀκροατὴν, κλονίζον ἐκ βά-
θρων πᾶσαν ἐκνότην πεποιθήσιν του, καὶ κάμ-
πτων τὴν σαλευθεῖσάν του θέλησιν ὑπὸ τὴν θέ-
λησιν ἐκείνην τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἀνυπόστατον. Ἡ
πειθῶ, ἢν ἀσκέῃ ὁ λόγος αὐτοῦ μετέχει πως τῆς
ὑποβολῆς — suggestion — τοῦ ὑπνωτιστοῦ:
διαφέρει δ' ἐκείνης μόνον ὅτι εἶνε ἐπιβολὴ μάλ-
λον ἢ ὑποβολή, διότι ἐγείρει μᾶλλον ἢ ὑπνωτί-
ζει, οὐδὲ ὑπεισέρχεται εἰς τὴν ξένην θέλησιν, ἀλλ'
ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὴν καὶ τὴν κυριεῖται οὕτως
εἰπεῖν ἐξ ἐφόδου.

Ἄν δὲ εἶνε ἐπιτετραμμένον — καὶ διατί νὰ
μὴν εἶνε, ἀφοῦ οἱ ἔξοχοι τῶν ἀνδρῶν καὶ κοι-
τωνίτην φοροῦντες δὲν εἶνε ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν
περιέργων βλεμμάτων; — νὰ μνημονεῦθωσιν ἐν
τέλει καὶ μικρὰ παρὰ τὰ μεγάλα, θέλει καὶ δι' ἐ-
κείνων ἔτι καταδειχθῇ ὁποῖον ὑπῆρξε καὶ ὑπάρ-
χει τὸ κράτος τῆς θελήσεως τοῦ κ. Τρικούπη
κ' ἐπ' αὐτάς ἔτι τὰς καθ' ἡμέραν ἕξεις καὶ συνή-
θεις ἀνάγκαις τοῦ βίου, καὶ πόσον ἐστόμωσεν,
ὡς πρὸς τοῦτο, ἡ ἰσχυρὰ του διάνοια τὴν καὶ
ἄλλως χαλυβδίνην αὐτοῦ φύσιν. Ὁ κ. Τρικού-
πης δὲν πίνει οἶνον, δὲν πίνει καφέ, δὲν κα-
πνίζει, δὲν αισθάνεται, ὡς αισθανόμεθα πάντες,

τὴν ἐνάγκην τῆς ἐν ὥρᾳ ὠρισμένη τροφῆς, οὐδὲ
διψᾷ κἂν ὡς διψῶσι συνήθως οἱ ἄνθρωποι. Τίς
δὲν ἐνθυμεῖται αὐτὸν ἐπὶ ἀτελευτήτους ὥρας
καθήμενον ἐν τῇ Βουλῇ, κατὰ τὰς μακρὰς ἐκεί-
νας πα νυχίδας, ἄσιτον, ἄποτον, ἀκαταπόνητον,
καὶ μειδιῶντα μόνον πρὸς τὸ πλῆθος τῶν μέχρι
λιποθυμίας ἐξηντλημένων βουλευτῶν, οἵτινες προσε-
πάθουν ν' ἀπατήσωσι διὰ κουλουρίων καὶ καφέ-
δων τοὺς βουλευμιῶντας αὐτῶν στομάχους;

Ὁ κ. Τρικούπης δὲν γνωρίζει τί ἐστὶ κόπω-
σις: ἡ δὲ πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀντοχὴ αὐτοῦ ὑπερ-
βαίνει τὰ ὅρια τοῦ πιθανοῦ. Οὐδ' εἶνε μυστή-
ριον εἰς τοὺς γνωρίζοντας αὐτὸν ὅτι ἐγειρόμε-
νος ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐργάζεται συνήθως μέχρι βα-
θείας νυκτός, καὶ πέραν τοῦ μεσονυκτίου πολ-
λάκις, εἴτε ἐν τῇ ἐξουσίᾳ διατελεῖ, εἴτε ἐκτὸς
αὐτῆς. Ἡ συνεχὴς δ' αὕτη καὶ περὶ ποικίλα δια-
νοητικὴ του ἀσχολία, ἣτις, ἐνεκα τῶν αὐτοῦ
ὄρων τοῦ παρ' ἡμῖν πολιτικοῦ βίου, ἀναγκάζε-
ται οὐχὶ σπανίως νὰ καταλείπῃ τὰ μεγάλα χά-
ριν τῶν μικρῶν καὶ τὰ πράγματα χάριν τῶν
προσώπων, νὰ μεταβιβάσῃ δὲ πᾶσαν στιγμὴν
ἀπὸ τῆς σκηνῆς εἰς τὰ παρασκήνια, οὐδέποτε
φρίνεται καταπονοῦσα αὐτὸν, οὐδὲ τὴν ὀξύτητα
τοῦ πνεύματός του ἀπκωμῶνει, οὐδὲ κἂν τὴν
ἀπὸ τοῦ κύρου ἀνίαν γενεᾶ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ.
Καταλείπων μετὰ πολύωρον μελέτην τὴν σπου-
δαιοτάτην τῶν ἐργασιῶν, εἶνε ἔτοιμος πάντοτε
ν' ἀπεῖσθῃ πρὸς τοὺς οἰκείους, νὰ εὐφρολογῆσθῃ
περὶ προσώπων, νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν ἐλαφρο-
τάτων πραγμάτων, ἢ καὶ νὰ... συζητήσῃ πάλιν
σπουδαίως περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος.

Καὶ ταῦτα πάντα διότι οὕτω θέλει, διότι
βάσις καὶ κρηπίδωμα τῆς ἐξόχου αὐτοῦ ἰδιοφυῆας
εἶνε, ὡς ἐν ἀρχῇ ἐλέγομεν, ἡ κραταιὰ καὶ συνεῖ-
δησις ἐαυτῆς ἐχουσα **θ ἔ λ η σ ι ς.**

A. B.

ἈΘΗΝΑΪΚΗ ἠΧΩ

Τὸ ἔργον εἶνε ἕξις, τὴν ὁποῖαν ὅσον εὐκόλως
ἀποβάλλει κανεῖς, τόσον δυσκόλως ἀναλαμβάνει.
Ἡ ἀλήθεια αὕτη τοῦ συγγραφέως τῶν Ἀθλίω ν
ἦλθεν αὐτομάτως εἰς τὸν νοῦν μου τόρα ὅταν,
μετὰ τὴν πολυήμερον καὶ σχεδὸν γενικὴν ἀργίαν
τῶν ἐσορῶν, ὁ κόσμος — ὁ ἐργαζόμενος κόσμος,
ἐννοῶ — ἐπανέρχεται εἰς τὸν κύκλον τῶν καθη-
μερινῶν του ἀσχολιῶν. Τί ἀνιάρτα τῷ ὄντι στιγ-
μῇ! Πόσον κατ' αὐτὴν παρίσταται ἀποτρόπαιος
ἡ γαῖνη ζωὴ καὶ πῶς ἀντηχεῖ πάλιν εἰς τὸ βά-
θος τῶν περιλύπων καρδιῶν μας ἡ παλαιὰ πρὸς
τὸν θνητὸν κατάρτα: «ἐν ἰδρωτὶ τοῦ προσώπου
σου φαγεῖν τὸν ἄρτον σου»!...

Θέλετε νὰ σπουδάσετε τὴν φύσιν καὶ τὴν ἐπιρ-
ροὴν τῆς μεταβάσεως αὐτῆς εἰς κόσμον, ὁ ὁποῖος
δὲν ἐσυνείθισεν ἀκόμη νὰ κρύπτῃ τὰ συναίσθη-

ματά του; Προσέξατε τὰ παιδία. Ἴδατε μὲ πόσῃ λύπῃ ἀποχωρίζονται τὰ παιγνιδιά των, ἀφίνοισι τὰς πολλὰς διασκεδάσεις ἢ ἐπὶ τέλους αὐτὴν τὴν ἡδύτητα τοῦ far niente, διὰ τὴν ἐπιστρέφωσιν εἰς τοὺς τέσσαρας σοβαροὺς τοίχους τοῦ σχολείου μὲ τὸν συνωφρομένον διδάσκαλον καὶ τὸν ἀπαίσιον μαυροπίνακα, ἐπ' οὗ πολλάκις παραμένει ἡμίσειστον ὡς εἰρωνεία τὸ γεωμετρικὸν σχῆμα ἢ τὸ διωρθωμένον θέμα, τὸ ὅποιον πῆν παραμονὴν τῆς ἐορτῆς ὀλίγον ἐπρόσεχον οἱ μαθηταὶ μὲ τὴν εὐποτὴ καὶ ὄνειροπόλον των χαράν...

Αὐτὸ μ' ἔκαμε ν' ἀναπαρκαστήσω προχθὲς καὶ νὰ ἐνθυμηθῶ τὰ παλαιά, μία μαθήτρια, χαϊδευμένη κόρη φιλικῆς μου οἰκογενείας. Μικρά, ζωηρά, μὲ τὴν ξανθὴν κόμην χυτὴν πάντοτε ἐπὶ τῶν ὤμων, μὲ τὴν λέξιν τῆς καρδίας εἰς τὰ κεράσινα χεῖλη. Εἶχε νὰ ὑπάγῃ περισσότερον ἀπὸ δεκαπέντε ἡμέρας εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ φόβος τῶν ἐπιδημιῶν ἀφ' ἐνός — ὁ ὅποιος ἀκόμη τοὺς κάμνει νὰ βράζουσι καὶ κατόπι νὰ διυλίζουσι τὸ νερὸ ποῦ πίνουν — καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐορταὶ ἀφ' ἑτέρου, συνέτειναν ὥστε τὸ διάστημα τῆς ἀργίας νὰ γείνη τόσον μακρόν. Ἄλλ' ἢ βλάβη τῶν ἐπιδημιῶν περιορίσθη εἰς τὸν φόβον μόνον, καὶ ἡ χαρίεσσα κόρη, εἶπερ ποτὲ ὑγιῆς, ἔπαιζεν, ἐκυμβάλιζεν ἐπεριπάτει, ἔτρωγε, διασκεδάζε νυχθημερόν. Τί χαρά, τί εὐτυχία εἰς τὴν ἀφροντισίαν ἐκείνην καὶ τὴν λήθην. Ποῦ νάνοιξή βιβλίον, ποῦ νὰ βάλῃ βελονίαν! Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ τὴν ἐδίλεπατε, ὅταν τὸ κομβολόγιον τῶν χροσῶν ἡμερῶν ἐξηνητήθη μέχρι κόκκου, πόσον τὴν ἐσπέραν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τὴν ἐπομένην τῆς ὁποίας πρωτὰν θὰ ἐπήγαυε πλέον εἰς τὸ σχολεῖον, πόσον ἦτο μελαγχολικὴ, ἀνήσυχος, ῥεμβή. Τὸ πρῶτ' εὐθὺς μάθημα. Τὸ ἀπόγευμα κέντημα. Τὸ γλυκὺ ποτήριον, τὸ ὅποιον ἐκένωσε, κρίμα νὰ ἔχη τὴν ὑποστάθμην τόσω πικράν! Καὶ ἐξεχείλισεν ἡ λύπη της καὶ ἐδάκρυσαν οἱ ὀφθαλμοὶ της, ὅταν ἡ μητέρα της ἔκρινε καλὸν νὰ τὴν ἐρωτήσῃ:

— Ἐμελέτησες, κόρη μου, γι' αὐτοῖς;

— Οὐφ! ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε μέρες ποῦ ἔχω νὰ πάγω σχολεῖο! μόλις ἀπάντησεν ἐκείνη.

Καὶ ὑπῆγε νὰ κοιμηθῇ ἑνωρίς, διὰ νὰ προφθάσῃ τὴν κατηραμένην ἐκείνην ὀγδόαν...

*

Τὸ δυστύχημα εἶνε ὅτι παρ' ἡμῖν αἱ σκηναὶ αὐταὶ εἶνε συχναί, συχνότεραι τοῦ δέοντος, αἱ ἐορταὶ δηλαδὴ πολλαί, αἱ ἀργίαι μακραί, ἢ δὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀλιγοῖα αὐξοῦσα ὅλονεν καὶ κινδυνοδοστέρα. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖος ὁπέδωκε τὴν σημερινὴν εὐδαιμονίαν τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους εἰς τὴν κατάρχησιν πάσης ἐορτῆς, πάσης ἀργίας, ἐκτός μόνως τῆς περιφύμου ἐκείνης ἀγγλικῆς Κυριακῆς. Ὁ παραδόξος οὗτος κοινωνιολόγος δὲν θὰ ἐδίσταζεν, ὑποθέτω, τὰς ἰδικὰς μας ἐλλείψεις ν' ἀποδώσῃ τούναντίον εἰς τὴν πληθὺν τῶν ἐορ-

τῶν, αἱ ὅποια σύμφωνοι μὲ τὸν θερμὸν καὶ ἐκνευριστικὸν μας ἥλιον, συνωμοτοῦσιν ἐναντίον παντὸς ἔργου ἀπαιτοῦντος ἐπίμονον καὶ τακτικὴν θεραπείαν.

Καὶ θὰ εὐρίσκατε ἄρ' ἔγε πολλὰ ἐπιχειρήματα νὰ τὸν ἀντικρούσετε; Ἐγὼ τοῦλάχιστον ὁμολογῶ ὅτι μετὰ πολλῆς δυσκολίας... Εἰμπορεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε ἕως πόσα μαθήματα νὰ κάμνη τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὰς δύο ἡμοῦ ἐξαμηνίας; Εἰξεύρετε ὅτι ἅμα ὁ καιρὸς εἶνε καλὸς — καὶ πότε ἐδῶ δὲν εἶνε; — τὸ μάθημα ἢ καὶ κάθε ἄλλο ἔργον, δὲν γίνεται ἢ μετὰ ὀλίγης ὀρέξεως; Καὶ λησμονεῖτε τέλος πάντων ὅτι ζῶμεν εἰς τόπον, ὅπου ἡ ἐργασία ὀνομάζεται δουλειά, οἱ φοιτηταὶ τῆς φιλολογίας ἐπαναστατοῦσιν ὅταν τοῖς ἐπιδίδεται λατινικὸν θέμα καί... οἱ περὶ τὸν Ἁγίον Κωνσταντῖνον κατοικοῦντες διαμαρτύρονται ὅτι ἀπέναντι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ἀκοῦτ' ἐκεῖ, κτίζεται τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον;

Οὐφ! τί ἄσχετα πράγματα, Θεέ μου, θὰ εἰπῆτε. Νὰ σὰς εἰπῶ ὅμως τὴν ἀμαρτίαν μου... ἐγὼ τὰ εὐρίσκω πολὺ σχετικὰ;

*

Ἀρ' οὐ ἐνεθυμήθημεν παραπάνω τὸν καιρὸν, ἂς ἐπωφεληθῶμεν τῆς εὐκαιρίας νὰ τῷ πλέξωμεν ἐν δίκαιον ἐγκώμιον. Εἶνε ὁ φόρος εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης μολοντοῦτο! Τί γλυκὺς καὶ καλὸς. Μὰς ἔκαμε νὰ λησμονήσωμεν ἐντελῶς ὅτι εὐρισκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος. Τὰ βαρέα ἐπανωφόρια εἰς ἀργίαν, αἱ θερμάστραι ἐκτός ὀλίγων τυπικῶν, ἐσθασμένοι, ὁ οὐρανὸς καθαρὸς, αἱ ἐσπέραι γλιαραὶ, αἱ νύκτες μαγικαί. Εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ καταβαίη εἰς τὸ Φάληρον καθημέραν, νὰ κάμνη τὸν γύρον τῆς Ἀκροπόλεως τὴν δειλὴν καὶ τὸ πρῶτ' τὴν ψυχρολουσίαν του χωρὶς καμμίαν ἐνόχλησιν. Οὔτε σκόνη, οὔτε λάσπη. Κάποτε τὴν νύκτα βρέχει, ἀλλὰ ὀλίγον, ὡς ἡ καλὴ οἰκοκυρὰ ἐτοιμάζει διὰ τὴν ἐπομένην τὴν οἰκίαν της. Ποῖος τὸ εἰξεύρει τί μὰς ἐπιφυλάσσει φοβερόν ἢ γλυκύτης αὐτὴ ἢ ἐκτακτος, καὶ ἂν δὲν ψευστῇ ψυχρότατα εἰς φίλος μου, ὁ ὅποιος προχθὲς μ' ἐβεβαίονεν ὅτι τ ο ὕ μ ὄ ρ ι σ ε π ε ι ἂ ἄ ν ο ι ζ ῖ. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι μετὰ τὰ λαμπρὰ Χριστούγεννα, ποτὲ δὲν ἤλπιζα νὰ ἐορτάσωμεν καὶ τὰ Φῶτα μὲ ἥλιον καὶ μὲ γαλήνην, τὰ Φῶτα τὰ ψυχρὰ συνήθως καὶ ἀνεμώδη, ὅταν ἡ ἐξηγητικὴ θάλασσα τὸν Σταυρὸν νομίζει περιμένει διὰ νὰ κατευνασθῇ.

Ἡ θαλπερὰ ἡρεμία τῆς ἐορτῆς μοὶ ὑπενθύμισε ζωηρῶς τὰ περυσινὰ Φῶτα, τὰ ὅποια διήλθον εἰς μίαν νῆσον μικράν, πλὴν διακρινομένην διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς της πομπάς, τὴν τάξιν τῶν ὁποίων καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῇ ἐδίδαξε μακρὰ ἰταλικὴ κατὰκτησις. Μία τῶν ὠραιότερων εἶνε ἡ λιτανεὶα τῶν Φῶτων. Ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως ἐξεκίνησεν ὁ Σταυρὸς μετὰ τοῦ κλήρου λαμπρο-

φοροῦντος, τῶν ἀρχῶν, τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ στρατοῦ. Ἐπὶ τῆς παραλίας εἶχε διακοσμηθῆ μία ἐξέδρα κατὰ τὸ σύνθημα. Ὅλην ἐκείνην τὴν ἔκτασιν κατεῖχε κόσμος πολὺς. Ἐφύσα ἄρ ὕγρὸς, πέριξ τὰ παράθυρα κλειστὰ καὶ ὀπισθεν τῶν ἄλλων ἔθεοντο αἱ ἄβραι κυρία. Μακρόθεν ἐφαίνοντο βουὰ εὐγραμμά, τεφρὰ, μὲ χιονισμένας κλιτύς. Ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἦσαν συσσωρευμένα νέφη, ἀλλοῦ πυκνά, μελανὰ, ἀλλοῦ φαῖα, ἀρκία, ἐκσπῶντα συχνὰ εἰς ψεκάδας βροχῆς, καθ' ὧν διεστέλλοντο παρευθὺς ἀπειρία ἀλεξιβροχίων. Τὸ κύμα, τὸ συντριβόμενον παρὰ τοὺς πόδας τῆς ἐξέδρας, ἦτο θολόν, μακρινῶδες, ἀφροστερές, πολυτάραχον. Καὶ προῦχόρησε μέχρι τῆς ἄκρας ὁ κατάρχιστος ἀρχιερεὺς καὶ ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸν Σταυρὸν, ἐμπεπηγμένον ἐπὶ μεγάλῳ κοντοῦ. Συγκίνησις, ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκεῖ προσηλωμένοι... Μία ἀκτίς ἡλίου διέσχισε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰ νέφη καὶ ἔλαμψε ἀνοπτον μακρόθεν τὸ ἀργυροῦν ἐμβλημα, ἀναδυόμενον καὶ καταδυόμενον ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐνῷ ἀνέκρουεν ἡ μουσικὴ, ἔψαλλεν ὁ χορὸς καὶ ἠγάλαζε τὸ πλῆθος. Ἄλλ' ὡς ἐσβέσθη πάλιν ἡ ἀκτίς, ὁ ζόφος συνεπυκνώθη, τὸ κύμα κατέπεσε καὶ ἡ βροχὴ ἤρχισε μὲ χονδρὰς ἀραιὰς ψεκάδας, ταχέως αὐξηθείσας. Πλὴν ἡ τελετὴ εἶχε λήξῃ καὶ τὸ πλῆθος ἐσκορπίσθη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις μὲ φωνάς, μὲ γέλωτας, μ' εὐχάς. Ἡνοίχθη τότε μία τεραστία ὀμβρέλα, ὅφ' ἦν εἰσηλθεν ὁ ἀρχιερεὺς μὲ τὸ ἐπιτελεῖόν του, ἵνα συνοδεύσῃ τὸν Σταυρὸν, ἐπιστρέφοντα εἰς τὸν Ναὸν ἄνευ μουσικῆς, ἄνευ πομπῆς.

Καμμία τῶν ἐπιστήμων μας τελετῶν δὲν εἰμπορεῖνὰ δώσῃ ἰδεάντης πανηγύρεως αὐτῆς. Οὔτε τοῦ Πειραιῶς ἢ παραλίας, οὔτε φέτος τοῦ Φαλήρου, οὔτε τῆς Δεξαμενῆς ἢ κατὰδυσιν μὲ τὸν συνωστισμόν καὶ τὴν βιαιότητα τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, μοὶ παρέσχον ποτὲ ὅμοιον θέαμα, ὅμοιον ἀπόλαυσιν ἔπρεπε νὰ εἰπῶ.

ΑΝΤΙΑΛΛΟΣ

Αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς Κῶ

Τὸ μεγαλεπίβολον ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ δημοσιεύσεως τῶν σωζομένων ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, ὅπερ ἐντολῇ τῆς ἐν Βερολίῳ ἀκαδημίας ἀνελάβεν ὁ περικλητὸς Αὐγουστος Βοϊκίχιος καὶ μετὰ πάροδον ἡμῶσεος αἰῶνος (1877) ἐπεράτωσαν ὁ Ἰω. Φράντς, ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος καὶ ὁ Α. Κίρχχοφ, πόρρω ἀπέχει νῦν τοῦ νὰ πληροῦ τὸν ἀρχικὸν σκοπὸν αὐτοῦ, τὴν ἐν ἐνὶ βιβλίῳ ἀποθησαύρισιν πασῶν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν. Τὸ καθ' ἡμέραν αὐξάνον πλῆθος τῶν ἀπανταχοῦ ἐκ τυχαίων περιστάσεων ἢ ἐξ ἀνασκαφῶν καὶ συστηματικῆς ἐρευνῆς ἐργουμένων εἰς φῶς νέων ἐπιγραφῶν, ἢ κριτικῆ ἀποκάλυψις πολλῶν τῶν

δημοσιευμένων διὰ τῆς ἀντιβολῆς πρὸς τοὺς λίθους, καὶ ἡ διασποράδην ἐκδοσῆς τῶν περὶ τούτων μελετημάτων ἐν ποικιλωτάτοις βιβλίοις καὶ περιοδικοῖς συγγράμμασιν ἀπὸ πολλοῦ κατέστησαν ἐπαισθητὴν τὴν ἀνάγκην τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἔργου τῆς πρωσσικῆς ἀκαδημίας. Προσφωτάτη δὲ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἐκρίθη ἡ ἐκδοσις τῶν ἐπιγραφῶν ἐν εἰδικαῖς συλλογαῖς, περιλαμβανούσαις πάσας τὰς εἰς ὠρισμένας κατηγορίας ὑπαγομένας, ἢ τὰς εἰς ὠρισμένους τόπους ἀνηκούσας. Αὐτὴ ἡ πρωσσικὴ ἀκαδημία πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ τετάρτου τόμου τῆς συλλογῆς τοῦ Βοϊκίχιου ἀνέθηκε τὴν ἐκδοσιν πασῶν τῶν ἀττικῶν ἐπιγραφῶν τοῖς Α. Κίρχχοφ, Οὐίλ Καίτλερ καὶ Γουλ. Διττεμβέργερ (1873 - 1891), καὶ μετὰ βραχὺν χρόνον τὴν τῶν ἀρχαιοτάτων ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν τῷ Η. Roehl (1882). Τοῦ ἔργου ἐπελήφθησαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀρχαιοδίφαι, ἄξιοι δ' ἰδίως εὐφρόμου μνηαῖς εἶναι αἱ συλλογαὶ τῶν ἐπιτομβῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἀττικῆς τοῦ Στ. Κουμανούδη (1871), ἢ τῶν ἐμμέτρων τοῦ Γ. Κάιτσελ (1878), ἢ τῶν ἐν ἐπιχωρίᾳ γραφῇ κυπριακῶν τοῦ Μ. Σμιδτ (1876) ἢ τῶν ἱστορικῶν τοῦ Ε. L. Hicks (1882), ἢ τῶν διαφωτισουσῶν τὸν βίον τῶν ἀρχαίων τοῦ Διττεμβέργερ (1883), ἢ τῶν βοιωτικῶν τοῦ Λέρφελδ (1883) καὶ ἢ τῶν διὰ τὴν διάλεκτον ἀξιοσημειώτων τοῦ Κάουερ (1877) καὶ ἢ πληροστέρα ταύτης τοῦ Κόλλιτζ καὶ Βέχτελ (1883 - 1891).

Εἰς τὰς τοιαύτας εἰδικὰς συλλογὰς προστίθεται νῦν ἡ πληροστέρα περισυναγωγή πασῶν τῶν Κωακῶν ἐπιγραφῶν, ἡ φιλοπονηθεῖσα μὲν ὑπὸ τῶν κ. κ. Paton καὶ Hicks, ἐκδοθεῖσα δ' ὑπὸ τοῦ ἐν Ὁξωνίᾳ πανεπιστημίου! Ὁρθῶς δ' οἱ ἐκδόται εὐκαταίαν θεωροῦσι τὴν ἐν ἰδιαιτέραις συλλογαῖς ἐκδοσιν τῶν ἐν ἐκάστη τῶν σπουδαιοτέρων ἑλληνικῶν νήσων εὐρεθεισῶν ἐπιγραφῶν, «διότι αἱ νῆσοι ἀπετέλεσαν πάντοτε καὶ μέχρι τοῦδε ἀποτελοῦσι διακεκριμένας ἀλλήλων κοινότητας, διαφιλιπποῦσας πιστότατα τὸν ἰδιάζοντα ἐκάστη αὐτῶν χαρακτήρα. Πρὸ τούτων εἶχον ἐκδόσῃ ἰδίαις συλλογαῖς Κωακῶν ἐπιγραφῶν ὁ Λῆκ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς ἐν Λονδίῳ φιλολογικῆς ἐταιρίας, ὁ Βάβιγκτων ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ δημοσιεύματι, ὁ Παντελίδης ἐν τῇ Πανδώρα καὶ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας, ὁ I. Σακελιῶν ἐν τῇ Πανδώρα καὶ ἐν τῷ Ὁμήρῳ, οἱ Hauvette, Besnault καὶ Dubois ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλλ. ἀλληλογραφίας, ὁ Rayet ἐν τῇ ἐπιστηρίδι τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν, καὶ ὁ Γάρδνερ ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι τῆς ἐν Λονδίῳ ἐται-

1 The Inscriptions of Cos by W. R. Paton and E. L. Hicks With a Map. Oxford, at the Clarendon Press. 1891. Εἰς μέγα 8ov σ. LIV, 407, μετὰ γεωγραφικοῦ πίνακος τῆς νήσου Κῶ.

ρίας τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν. Πάσας δὲ τὰς ἐν ταῖς συλλογαῖς ταύταις καὶ ἐν ἄλλαις γενικωτέροις ἐγκατεσπαρμένους Κωακὰς ἐπιγραφὰς περιέλαβον ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν οἱ ἐκδόται, πᾶσαι, κατὰ τὴν προσφυῶς παρατίθεμένην ἐν τῷ προλόγῳ ῥῆσιν τοῦ Θεοκρίτου :

σποράδες ποκά, νῦν δ' ἅμα πᾶσαι
ἐντὶ μιᾷς μάνθρας, ἐντὶ μιᾷς ἀγέλας.

Ἄλλ' εἰς τοῦτο καὶ μόνον δὲν περιωρίσθη τὸ ἔργον τῶν ἐκδοτῶν. Ὁ ἕτερος αὐτῶν, ὁ κ. Paton, διέτριψεν ἐπὶ τινα χρόνον (τῷ 1888) ἐν τῇ νήσῳ πρὸς ἀναζήτησιν ἐπιγραφῶν, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Καλυμνίου κ. Ἰω. Καλλιπέρη, καὶ πολλὰς μὲν ἀγνώστους τέως ἀνεκάλυψε, τὰς πλείστας δὲ τῶν προεκκεδομένων ἐξήλεγξε δι' αὐτοφίας τῶν λίθων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι δὲν καταρτίθη ἡ περισυναγωγή πᾶσων ἀνεξιμνήτων τῶν ἐν Κῶ ἐπιγραφῶν διότι καίτοι καὶ χρόνον πολλὸν καὶ χρήματα πρὸς τοῦτο ἐδαπάνησε, δὲν ἐπετράπη ὅμως τῷ κ. Paton ἡ εἰσοδος εἰς τὸ βουρίον, ὅπου ὑπάρχουσι πολλὰ ἀνεκδοτὰ ἐπιγραφαί, ὧν τινες εἶναι ἐντεταχισμένοι εἰς τουρκικὰς οἰκίας, εἰς δεξαμενάς καὶ εἰς κρήνας. Ἄλλ' ὁμολογουμένως οἱ ἐκδοταὶ κατέβηλον πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως καταστῇ τὸ ἔργον τῶν ὅσον ἐνεστί τελειότατον, καὶ ἀκριβὲς ἐν μέρει φαίνεται ἡ βεβαίωσις αὐτῶν ὅτι «σχεδὸν ἐξήντησαν τὸ προσιτὸν αὐτοῖς ὕλικόν». Λέγομεν δ' ἐν μέρει, διότι παραδόξως δὲν εἶχον οἱ ἐκδοταὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ὑπὸ τοῦ αἰδιδίμου Ἰω. Σακκελίωτος δημοσιουθεῖσαν συλλογὴν Κωακῶν ἐπιγραφῶν ἐν τῷ σμυρναϊκῷ περιοδικῷ Ὀμήρῳ (1874 σ. 412 — 414 καὶ 460 — 467). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι πᾶσαι αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ παρελήφθησαν ἐν τῇ προκειμένῃ συλλογῇ ἄλλοθεν, ἀλλὰ χάριν τῆς ἀκριβοῦς ἀναγκαῖον ἦτο νὰ μνημονευθῇ ἐν πάσαις τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἐκδοτοῦ ἄφ' οὗ μάλιστα καὶ ὁ τελευταῖος στίχος τῆς ὑπ' ἀριθ. 106 σπουδαιοτάτης ἐπιγραφῆς συμπληροῦται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Σακκελίωτος.

Ἡ ἐρμηνεία τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἡ πανομοιότυπος διὰ κεφαλαίων γραμμῶν μεταγραφή αὐτῶν εἶναι ἔργον τοῦ κ. Paton, ἡ δὲ διὰ μικροτέρων γραμμῶν μεταγραφή καὶ ἡ ἀναπλήρωσις τῶν χασμάτων ἔργον ἀμφοτέρων τῶν ἐκδοτῶν, ἐξ ὧν ὁ κ. Hicks, ἐγένετο ἀπὸ πολλοῦ γνωστότατος εἰς τοὺς ἀρχαιολογούντας, πρὸ πάντων διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Α' τόμου τῶν ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσεῖῳ ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ τοῦ ἐγχειριδίου τῶν ἱστορικῶν ἐπιγραφῶν. Τὴν δυσχερῆ ἐργασίαν αὐτῶν ἐπετέλεσαν ἀμφοτέροι οἱ ἐκδοταὶ μετὰ πολλῆς εὐσυνειδησίας, ἡ δ' ἀκριβεία τῆς μεταγραφῆς, ἡ ἐπανόρθωσις τῶν σφαλμάτων ἐν ταῖς προεκκεδομέναις, καὶ ἡ προσφυῆς ἀποκατάστασις τοῦ κειμένου τῶν πλείστων κολοβῶν ἐπιγραφῶν ἐλέγχονται δεξιότατα οὐ τὴν τυχοῦσαν

καὶ ἐλληνομάθειαν περισσῆν. Ἄρκει ἀπλῆ σύγκρισις τῆς συμπληρώσεως τῆς ὑπ' ἀρ. 26 ἐπιγραφῆς ὑπὸ τοῦ Θ. Μόμμσεν πρὸς τὴν τῶν ἐκδοτῶν, ὅπως πεισθῇ ἕκαστος ὅπως εὐφρῶς ὑπερένικησαν οὗτοι δυσχερεῖας ἀνυπερβλήτους φαινομένης. Ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν ἐμμέτρων ἐπιγραφῶν (πρὸ βλ. τὰς ὑπ' ἀρ. 137, 198, 218, 322, 350, 418), ὧν δὲν κρίνομεν ἔσχατον νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα μίαν ἀνήκουσαν μὲν εἰς τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ἀλλὰ κεχαρμένην κατὰ τὴν εἰκασίαν τῶν ἐκδοτῶν ἐν τῷ ἥρωϊ Κῶων μαχητῶν πεσόντων κατὰ τὸν Συμμαχικὸν ἢ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον.

(Ἄνδρας) Θ' ἥρωας σέβεται πατρί, ἀθάνατον γὰρ
ἀμφιθέσαν νάσω κῆσμον ἐλευθερίας,
ἐνία' Ἀθηναίων πολυάσπια καὶ πολύκοπον
ὑδρὶν ἀνέψευξαν τὰςδε ἀπὸ γᾶς πύρραχοι.

Αἱ τοιαῦται ὅμως εὐστοχῶταται τῶν χασμάτων συμπληρώσεις, καὶ καθόλου ἡ ἐπιμέλεια ἢ καταβάλλουσιν οἱ ἐκδοταὶ ἐν πᾶσι, καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων ἀκριβόλογοι, καθιστῶσιν ἐμφανέστερα ἀβλεπτήματά τινα, ἐσοσιώδη ἄλλως. Ὅττω λόγου χάριν ἔμπορον φαίνεται διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 210 ἐπιγραφῆς συνεπληρώθη ὅττω : Λ(έον)τις κ(αὶ) Ἀ(πο)λλών(ος) Ἀ(λ)α(β)ανδ(ε)ς, ἐν ᾧ προδήλως ἡ μόνη ὀρθὴ συμπλήρωσις εἶναι : «Λ(εον)τίσκ(ος) Ἀ(πο)λλωνί(ου) Ἀ(λ)α(β)ανδ(ε)ς.»

Πλὴν τῶν ἐπὶ τῶν λίθων σφζομένων ἐπιγραφῶν, οἱ ἐκδοταὶ περισυνηγάγον ἐ χωριστῶ κεφαλαίῳ καὶ τὰ ἐπὶ Κωακῶν νομισμάτων κεχαρμένα ὀνόματα ἀρχόντων. Τὰ πλείστα δὲ τῶν ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἐπιγραφῶν πορισμάτων ἐκτίθενται μεθοδικῶς ἐν τοῖς ἐρμηνευτικοῖς εἰς ἐκάστην ἐπιγραφὴν ὑπομνήμασιν, ἐν τῇ ἱστορικῇ εἰσαγωγῇ, ἐν ταῖς παρεκδοτικαῖς σημειώσεσι καὶ ἐν τοῖς πίναξι. Καὶ τὰ μὲν ἐρμηνευτικὰ ὑπομνήματα, πληρέστερα ἐνισχυθῶν ὄντα καὶ σχεδὸν ἐξ ἀντλοῦ, τὰ θέμα (ὡς π. χ. ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς 26, 37, 367 — 368 κλπ.), εἶναι ἐν τισιν ἐπιγραφαῖς λιτότατα καὶ οὐχὶ ἐπαρκῆ, παρερχόμενα ἐν σιγῇ πολλὰ χρῆζοντα εὐρυτέρας ἀναπτύξεως. Ἡ δ' εἰσαγωγὴ παρέχει εὐλόγητον καὶ μεθοδικὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς τουρκοκρατίας, περιλαμβάνει δὲ καὶ πᾶσας τὰς περὶ τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Κῶων εἰδήσεις, ἃς ἔκ τε τῶν μαρτυριῶν συγγραφέων καὶ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν μνησάνομεν. Αἱ παρεκδοτικαὶ σημειώσεις, δέκα τὴν ἀριθμὸν, διαλαμβάνουσι : α') περὶ Κωακῶν ὀνομάτων, β') περὶ τοῦ Κωακοῦ ἡμερολογίου, γ') περὶ τῆς χρονολογίας ἐπιγραφῶν τινῶν, δ') περὶ ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν ὀριζουσῶν ποινάς, ε') περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ δωρικῶν φυλῶν, ς') περὶ τῶν σχέσεων τῆς Κῶ πρὸς τὴν νότιον Θεσσαλίαν, ζ') περὶ Ἀνίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, η') περὶ τῶν σχέσεων τῆς Καλύμνου πρὸς τὴν Κῶν, θ') περὶ τῆς

λεγομένης καταγωγῆς τοῦ Θεοκρίτου ἐκ Κῶ καὶ ε') περὶ τοῦ μυθικοῦ Κῶων Μέρουπος. Οἱ δὲ πίνακες, τὰ μάλιστα εὐκολόνοντες τὴν χρῆσιν τῆς συλλογῆς ταύτης, εἶναι ἐν ὅλῳ ἕξ, ἦτοι : τῶν κυρίων ὀνομάτων, τῶν τοπικῶν ὀνομάτων, τῶν εἰς τὸν δημόσιον βίον ἀναγομένων πραγμάτων, τῶν εἰς τὴν θρησκείαν, τῶν μνημῶν καὶ ἡμερῶν καὶ τέλος τῶν κυριωτάτων λέξεων.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟ, ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΝ

Συνέχεια καὶ τέλος τοῦ σελ. 1

Ταῦτα ἐλέγοντο ἐνόσω ἦτο ὑπὸ νύκτα ἡ βάρκα, μὲ τὰς κώπας βραδυποροῦσα, δεξιόθεν παραπλεύουσα τὸν Ἀνάγυρον καὶ τὸν Ἀσέληνον, ἀρίστερον πελαγομένη ἀντικρὺ τῶν Τρικέρων καὶ τοῦ Ἀρτεμισίου. Ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης ἐκάθητο κυβερνῶν εἰς τὸ πηδάλιον, οἱ ἄλλοι ἐβόηθον εἰς τὴν κωπηλασίαν. Καὶ αὐτὸς ὁ κύρ Ἀλεξάνδρῆς, ἂν καὶ ἄδιστα μὴ εἶπε περὶ τὰ ναυτικὰ πράγματα, ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ κωπηλατήσῃ διὰ νὰ ζεσταθῇ. Κ' ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ ἐκωπηλάτησε σχεδὸν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν. Εὐτυχῶς, ἂν κ' ἐκρύωναν ὅλοι, καὶ αἱ ψυχραὶ ρίπαι αἱ κατερχόμεναι ἀπὸ τῶν χιονοφόρων ὄρεων ἐξύριζον τὰ ὕδατα καὶ τοὺς λαίμους τῶν, εἶχον ὅμως τοὺς πόδας θερμούς, τὸ εὐεργετικὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα τῆς γειτνιασεως τοῦ πόντου. Ὁ ἥλιος εἶχε προσβᾶλει ἀπὸ τὰ σύννεφα ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς (ἥλιος μὲ τὰ δόντια, — γρη῏ μὲ τὰ χταπόδια! ἀνέκραζεν ὁ Λαμπράκης) διότι, ἐνῶ τὴν νύκτα ἠθρίαζε κ' ἐγίνετο «ὁ οὐρανὸς καντῆλι», τὴν ἡμέραν συνήγοντο πάλιν τὰ νέφη, καὶ ὁ βορρᾶς ἐφαίνετο ὑποχωρῶν εἰς τὸν ἀπὸ πᾶσιν ὡς νὰ ἠπειλεῖτο βορρῆ· ἀλλὰ μόλις ἐπρόβηκε, κ' ἐφάνη ὡς νὰ ἔβλεπε ποῖα ἦτο ἡ ὑψηλότερα καὶ ἐγγυτέρω κορυφὴ ἐκ τῶν καταλείκων ὄρεων ὀλόγυρα, ἡ τοῦ Πηλίου ἢ ἡ τοῦ Ὄθρους, διὰ νὰ σπεύσῃ τὸ ταχύτερον νὰ κρυφθῇ. Ἀλλὰ τὰ νέφη σωρευθέντα πάλιν τὸν ἀπῆλλαξαν τοῦ κόπου τούτου.

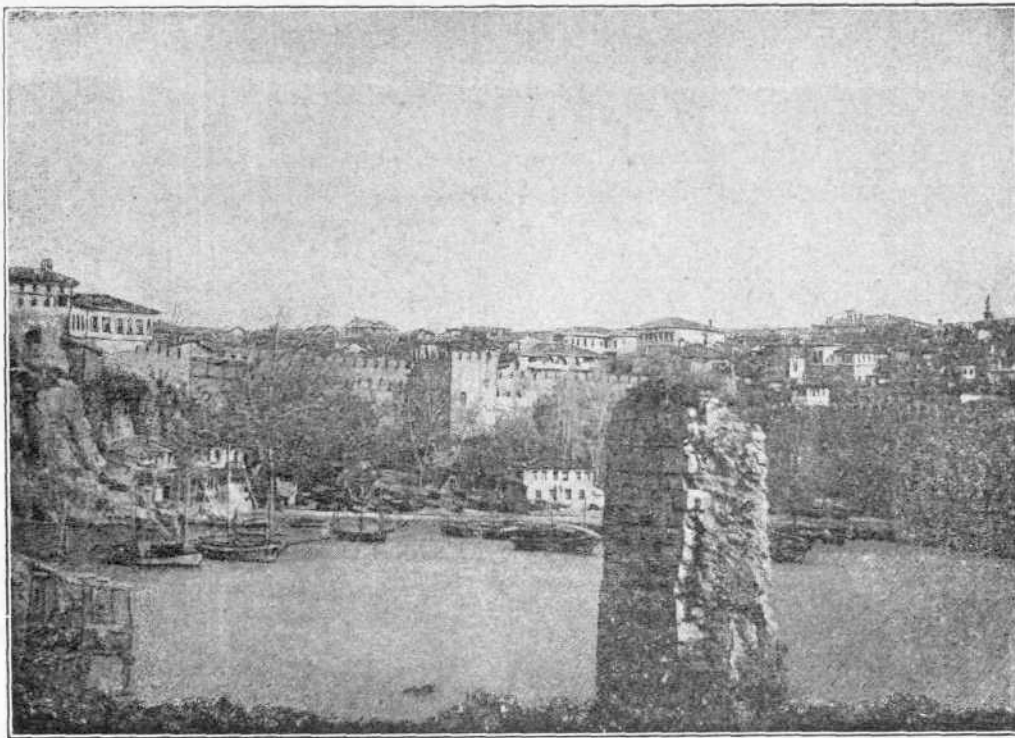
Ἡ ἀκριβὲς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ λιμένος ἕως τὸ βορεινότερον ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου ἔπλεον, θὰ ἦτο ὡς δέκα ναυτικῶν μιλίων. Ὁ παπᾶς ἔβλεπεν ὅτι ἤθελον νυκτώσει, πρὶν φθάσωσιν εἰς τὸ Κάστρον. Ἦτο μεσημβρία ἤδη, καὶ δὲν ἐφθασαν ἀκόμη εἰς τὴν Κεχρεάν, τὴν ὠραίαν μελαγχολικὴν κοιλάδα, μὲ τὰς ἐλασιόφυτους κλιτύς, μὲ τὸν Ἀραδιᾶν, τὸν πυκνὸν δρυμῶνά τῆς, μὲ τὸ ῥεῦμα καὶ τοὺς πλατάνους καὶ τοὺς νερομύλους τῆς. Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν Κεχρεάν, συνέβη ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὁ μὲν κακομανητὸς Πανᾶγος προέλεγεν, ὁ δὲ Στεφανῆς δὲν ἠγγόει καὶ ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης προέβλεπεν. Εἶτε τροπὴ εἰς τὸν μακίστρον ἦτο, εἶτε ἀποθαλασσίαι

καὶ «μπουκῆρισμα τοῦ κόρφου», τὰ κύματα ἤρχισαν νὰ ὄγκουνται κατὰ πρῶτον τοῦ μικροῦ σκάφους, καὶ ἡ βάρκα μὲ τὸ λευκὸν πανίον τῆς, καὶ μὲ τὸν φλόκον καὶ τὴν ἀντένα τῆς, ἤρχισε νὰ σακροτᾷ ἐπὶ τῶν κυμάτων, ὅμοια μὲ τὴν λευκὴν χιτῶνα ἀνεμίζοντα, μὲ τὸν ἕνα βραχίονα τριγωνοειδῆ εἰς τὴν μέσσην, μὲ τὸν ἄλλον ὑψιτενῆ καὶ παίζοντα τὰ δάκτυλα. Αἱ γυναῖκες ἤρχισαν νὰ δειλιώσιν. Ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ ἠρώτα τὸν παπᾶ ἂν δὲν ἦτο καλὸν ν' ἀποβιβασθῶσι καὶ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν Πανηγίαν τὴν Κεχρεάν νὰ λειτουργήσωσιν, ὅπως ἐσοτάσωσιν ἐκεῖ τὰ Χριστούγεννα. Ὁ κύρ Ἀλεξάνδρῆς ζαλισθεὶς ἐξάρωσεν εἰς μίαν γωνίαν, καὶ οἱ ἄλλοι ἐπιβάται μεγάλως ἀνησύχουν. Μόνον δύο ἄνδρες δὲν ἐδειλιάσαν, ὁ μπάμπια Στεφανῆς καὶ ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης.

Εἰς τῶν ἐπιβατῶν ἐπρότεινε ν' ἀράξωσι προσωρινῶς εἰς τὴν Κεχρεάν, ἐωσότου κοπάσῃ ὁ ἄνεμος. Ὁ Στεφανῆς καὶ ὁ ἱερεὺς συνεννοοῦντο διὰ νευμάτων. Ἀπεῖχον ἀκόμη ἀπὸ τὸ Κάστρον ὑπερτὰ τρία μίλια. Δύο μέσα ἠδύνατο νὰ δοκιμάσωσιν, ἂν τὰ εὔρισκον τελεσφόρα· ἢ νὰ συστῆλυσι τὰ ἱστία καὶ νὰ προχωρήσωσι μὲ τὰς κώπας, καταφρονούντες τὸν ἀφόρητον διὰ τὰς γυναῖκας μάλιστα σάλον, περιβερχόμενοι ἀπὸ τὰ θραυόμενα καὶ εἰσπηδῶντα εἰς τὸ σκάφος κύματα, ριγούντες καὶ δεινῶς πάσχοντες, ἢ ν' ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ νὰ δοκιμάσωσιν ἂν θὰ εὔρισκον δρομίσκον τινα, ὅχι πολὺ πλακωμένον ἀπὸ τὴν χιόνα, ὥστε νὰ εἶνε βατρεὶς εἰς ἀνθρώπου. Πτυάρι καὶ ἀξίνας δύο-τρεῖς εἶχε πάρει μαζί του ὁ Βασίλης τῆς Μυλωνοῦς, προβλέπων ὅτι ἴσως θὰ ἐχρησίμευον διὰ ν' ἀνοίξῃ δρόμον πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀποκλεισμένου ἀδελφοῦ του. Ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης ἀπεφάνθη ὅτι, ἀφοῦ ἐξ ἅπαντος θὰ ἐνύχτωναν, κάλλιον θὰ ἦτο νὰ δοκιμάσωσι τὸ πρῶτον, διότι κέρδος θὰ ἦτο, εἶπεν, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν ἠδύνατο νὰ προχωρήσωσι διὰ θαλάσσης, καὶ ὕστερον θὰ εἶχον καιρὸν νὰ καταφύγωσι καὶ εἰς τὴν δευτέραν μέθοδον.

Ἦδη ὁ ἥλιος ἐπιφανεὶς ἀκόμη μίαν φορὰν, ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν. Ἦτο τρίτη καὶ ἡμίσεια ὥρα. Καὶ ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν, ἐχαμήλωνε. Καὶ ἡ βρακούλα τοῦ μπάμπια Στεφανῆ μετὰ τὸ ἀνθρώπινον φορτίον τῆς, ἐχόρευεν, ἐχόρευεν ἐπάνω εἰς τὸ κύμα, πότε ἀνερχομένη εἰς ὑγρὰ ὄρη, πότε κατερχομένη εἰς ῥευστὰς κοιλάδας, νῦν μὲν εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ καταποντισθῇ εἰς τὴν ἔχουσον, νῦν δὲ ἐτοιμὴ νὰ κατασυντριβῇ κατὰ τῆς κρημνίδους ἀκτῆς. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἔλεγε μέσα του τὴν Παράκλησιν ὅλην ἀπὸ τὸ «Πολλοὶς συνεγόμενος» ἕως τὸ «Πάντων προστατεύεις.» Κι' ὁ μπάμπια Στεφανῆς ἐστενοχωρεῖτο μὴ δυνάμενος ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ παπᾶ νὰ ἐγύσῃ ἐλευθέρως τὰς ἀφελεὶς βλασφημίας του, τὰς ὁποίας ἐ-

ΑΤΤΑΛΕΙΑ

μάσσα κ' ἔπνιγε μέσα του, ὑποτονθρίζων· «Σκύλιασε, ὁ διαολόκαιρος, λύσσαζε!· Ὁὐά σκάσης, ἀντίχοιτε, Τούρκο! τὸ Μουχαμέτη σου, μέσα!» Κ' ἤθεϊά τα Μαλαμὼ ποιοῦσα τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἔλεγε τὸ «Θεοτόκε Παρθένε», κ' ἐπανελάμβανεν, α' Ἐλα Κ' στέ μ'! βόηθα, Παναϊά μ'». Καὶ τὰ κύματα ἐπληττον τὴν πύρραν, ἐπληττον τὰ πλευρὰ τοῦ σκάφους, καὶ εἰσορμῶντα εἰς τὸ κύτος ἐκτύπων τὰ νῶτα, ἐκτύπων τοὺς βραχίονας τῶν ἐπιβατῶν. Καὶ ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν, ἐχαμήλωνε. Καὶ ἡ βαρκοῦλα ἐκινδύνευε ν' ἀφανισθῆ. Καὶ ἡ ἀπορροῆ βραχέως ἀκτὴ ἐφαίνετο διαφιλονεικοῦσα τὴν λαίαν πρὸς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

*

Τέλος ἤρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ. Ἐνύκτωσεν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ ἔβλεπον ἀντικρὺ τὸ Κάστρον, οὐ ἀπειχον τώρα δύο ἀκόμη μίλια. Νέφη συσσωρευμένα πρὸς ἀνατολὰς ἠμποδίζον νὰ φανῇ τὸ παρήγορον φέγγος τῆς σελήνης. Ἄλλ' ὁ ἀνεμος, ἀντί νὰ πέσῃ, ἐδυνάμωνε, καὶ ἀγρίευσεν καὶ ἐθέριευσεν, καὶ ὁ πλοῦς κατέστη ἀδύνατος τοῦ λοιποῦ. Δὲν ἔβλεπον πλέον οὔτε ἐμπρὸς οὔτε δεξιὰ τίποτε, εἰμὴ δύο ὄγκους φαιούς, ἀμαυρούς. Εὐτυχῶς ὁ μπάριμπα Στεφανῆς ἐγνώριζε καλὰ τὸ μέρος.

— Ἐδῶ, ἐδῶ, εἰν' ἓνα λιμανάκι, παπᾶ, κατ' ἀπ' τὸ Πρού, ἀποκάτ' ἀπ' τὴν ἀγία Ἀναστασία, στὰ Μπυστάνια.

— Θυμᾶσαι καλά, Στεφανῆ;

— Ὅπως ξέρ'ς ἡ ἀγιοσύνη σ' τὰ γράμματα τσ' ἐκκλησιᾶς ἀπ' ὄζου, παπᾶ, ἔτσι κ' ἐγὼ τὰ ξέρω ἀπ' ὄζου, ἔλα τὰ λιμανάκια, τοὺς κάβους, κὴ τσ' ἀμμουδιάς, ὄλες τῆς ξέρας κὴ τὰ γαρίφια κὴ τὰ θαλάμια.

Καὶ προσήγγισαν μὲ πολὺν κόπον καὶ ἀγῶνα καὶ βιάσανον, βρεγμένον, θαλασσοπνιμμένον, μισοπαγωμένον.

— Ἐκεῖ, ἐκεῖ διαναστάει.

Ἐπὶ τὴν ἐν θαλάσσιον μάρμαρον, ὡς φυσικὴ ἀποβάθρα, πότε καλυπτόμενον ἀπὸ τὸ κύμα, πότε ἀνέχον ὑπεράνω τῆς θαλάσσης. Τὴν φορὰν ταύτην τὸ ἐκάλυπτε καὶ δὲν τὸ ἐκάλυπτε τὸ κύμα. Ἐπλησίασαν καὶ ἠσθάνθησαν πάραυτα τὸ εὐάρεστον αἶσθημα τῆς παύσεως τοῦ σάλου καὶ τῆς προσεγγίσεως εἰς σκεπαστὸν κ' εὐλίμενον μέρος.

— Πάντα κατεῦοδιο! εἶπε ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ὁ κύρ Ἀλεξάνδρῃς, ὅστις τότε ἐξεζάλισθη κ' ἐστάθη εἰς τοὺς πόδας του.

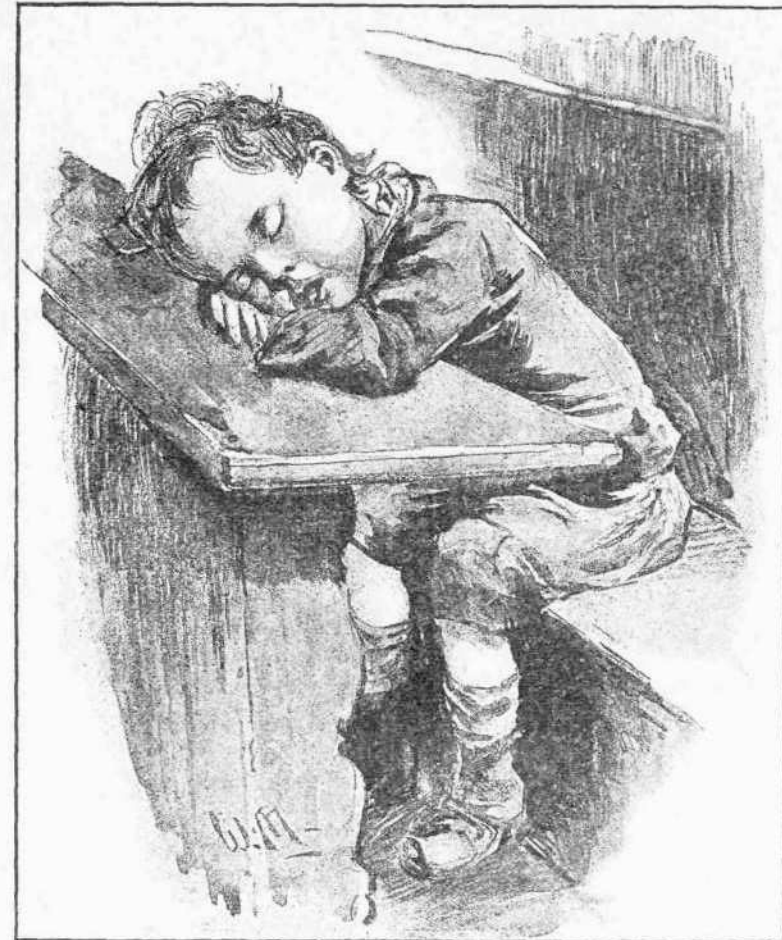
Ἐπήδησαν εἰς εἰς ἕξω· ἐξεφόρτωσαν τὰς ἀποσκευὰς καὶ γλάφρυναν τὴν βάρκα. Ἀνάμεσα εἰς τὸ μάρμαρον καὶ εἰς τὴν κρημνώδη ἀκτὴν ἐσηματιζέτο μικρὰ ἀμμουδιά, ὅση θὰ ἦσκει διὰ νὰ σὴν ἄλιεὺς τὴν ψαρποῦλαν του, γυρμένην ἐπὶ τὴν μίαν πλευρὰν ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ νὰ ἐξαπλωθῆ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν νὰ κοιμηθῆ θεωρῶν τοὺς ἀστέρους.

— Τώρα νὰ σύρουμε τὴ βάρκα, παπᾶ, εἶπεν ὁ μπάριμπα Στεφανῆς, κ' ὕστερα οἱ ἄνδρες νὰ φορτωθῶμε ἔλα τὰ πράγματα καὶ ν' ἀρχίσουμε σιγά-σιγά ν' ἀνεβαίνουμε. Ἄς πάρουν κ' ἡ γυναῖκες ὅ,τι μποροῦν.

— Νὰ τώρα τί ἀζίζε νᾶχα τὸ μ' λάρι μαζί μ', εἶπεν ὁ Βασίλης τῆς Μυλωνοῦς· σοῦ εἶπα, μπάριμπα Στεφανῆ, νὰ τὸ μπαράκουμε, δὲ θέλησες.

Ἐσυραν τὴν λέμβον. Ἦναψαν τὰ δύο φανάρια ποῦ εἶχαν. Ὁ Βασίλης ἔλαβε τὰ πτωάρια καὶ τὰς ἀξίνας του, καὶ ἀπομακρυνθεὶς προσωρινῶς ἤρχισε νὰ κατοπτεῖη ποῦ θὰ εἴρισκε μονοπάτι

τὸ μονοπάτι, πλακωμένον πολὺ ἀπὸ τὴν χιόνα, ἀλλ' ὅτι μὲ πολὺν κόπον, ἐν προπορεύωνται δύο ἄνθρωποι καὶ ξεχιονίζον, ἐλπίζει νὰ φθάσῃ εἰς τὸ Κάστρον τὸ γρηγορώτερον... ἕως τὰ μεσάνυκτα. Ἐφορτώθησαν τὰς ἀποσκευὰς. Ὁ κύρ Ἀλεξάνδρῃς ἔλαβε τὸ ἓνα φανάρι καὶ μίαν τῶν γυναικῶν τὸ ἄλλο. Ὁ Βασίλης τῆς Μυλωνοῦς, ὁ μπάριμπα Στεφανῆς καὶ ὁ υἱὸς του, ἔλαβον τὰ πτωάρια καὶ τὰς ἀξίνας καὶ προπορεύομενοι ἤρχισαν νὰ ξεχιονίζωσιν. Ὁ δρομίτικος ἀνήρχετο ἔρπων εἰς τὸν κρημνὸν κατ' ἀρχάς, εἶτα κατήρχετο εἰς ἐν παραθαλάσσιον κοίλωμα. Ἐπάτου

Ο ΥΠΙΝΑΡΑΣ

ὄχι πολὺ πατημένον ἀπὸ τὴν χιόνα, ὥστε νὰ δύνανται ἄνθρωποι νὰ βαδίσωσιν. Ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο ὡς τὸ Κάστρον, τὸ ὅποτον διεκρίνετο ὡς πελώριος ἀμαυρὸς ὄγκος ὑψηλὰ πρὸς Βορρᾶν, ἡ ὁδὸς δὲν θὰ ἦτο πλέον τῆς ὥρας, ἀλλ' εἰς ἣν κατὰστασιν ἦτο τώρα ὁ δρόμος ἀπὸ τὰς χιόνας, τίς εἶδεν ἂν θὰ ἤρκει καὶ τὸ τριπλάσιον τοῦ χρόνου ὅπως φθάσωσιν. Ἐδείκνυσαν ὅλοι ἐπὶ ποδὺς μὲ δίπυρα καὶ μὲ ἐλαίας καὶ ἔπιον ὀλίγον οἶνον ἢ ρακὴν.

Ὁ Βασίλης ἐπανελθὼν ἀνήγγειλεν ὅτι ἀνεῦρε

προσεκτικῶς, ὡς νὰ ἐμετροῦσαν τὰ βήματά των. Ἡ σελήνη εἶχεν ἀπαλλ' ἀγῆ τῶν νεφῶν καὶ προσεπάθει νὰ φέγγῃ τὸν δρόμον μὲ τὸ κρυερὸν φῶς της. Ἐνίοτε ἔχοναν τὸ χάραγμα τοῦ δρόμου, ἀπαπλανῶντο κ' εἰρίσκοντο αἴφνης ἐπὶ τῆς κορυφῆς πελωρίων βράχων, κάτω τῶν ὁποίων ἀβυσσος ἤνοιγε τὸ στόμα της, καὶ πάλιν κατέβαινον μὲ τρεμουλιαστὰ γόνατα, κρατούμενοι ἐκ τῶν πετρῶν καὶ τῶν θάμνων. Ἀνεῖρπον εἰς τὸν κρημνὸν ὡς μικρὸν κοπάδιον αἰγῶν ἀποπλανηθὲν καὶ ἀπαγόμενον ὀπίσω εἰς τὴν μάνδραν ἀπὸ

τοὺς δύο βοσκούς του, οἵτινες τὸ ἀνεζήτησαν κρατοῦντες φανάρια, καὶ μακρόθεν ἂν τοὺς εἶλεπέ τις ἠδύνατο νὰ τοὺς ἐκλάθῃ ὡς συσφερόμενον κρικωτὸν τέρας, φωσφορίζον τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν οὐρὰν, μὲ τοὺς δύο φανούς. Μὲ ὅλον τὸ ξεχρόνισμα, τὸ ὅποιον ἐννοεῖ τις πόσον ἀτελῶς ἐνηργεῖτο, ἐπάτουν ἐνίοτε σφαλερῶς, κ' ἐχώνοντο ὡς τὸ γόνυ καὶ ὡς τὸν μηρὸν εἰς τὴν χιόνα.

Ἐπλησίαζε μεσάνυκτα, ὅταν ἐφθασαν ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ Κάστρου, μισοπνιγμένοι, παγωμένοι, ἀλμυροὶ ἀπὸ θάλασσαν καὶ λευκοὶ ἀπὸ χιόνα, μελανιασμένοι τὰ χεῖλη, ἀλλὰ θερμοὶ τὴν καρδίαν.

*

Ἐκεῖ ἐπάνω, πρὶν διέλθωσι τὴν γέφυραν, ἀπὸ τὴν σιδερόπορταν τοῦ Κάστρου, ἠκούσθησαν φωναί :

— Ποιοὶ εἶστε; Ποιοὶ εἶστε;

Καὶ ἀντήχησε βαρὺς ὁ τριγμὸς τῶν ἐσκωριασμένων στροφέων, ὡς νὰ ἐδοκιμάζῃ τις νὰ κλείτῃ ἐσωθεν τὴν σιδηρὰν πύλιν. Ἠκούσθη δὲ καὶ μικρὸς κρότος, ὡς ὁ τῆς ὑψώσεως σκανδάλης τουφεκίου.

— Καλοὶ! καλοὶ! πατριώταις! ἀπήντησεν ὁ μπάριμπα Στεφανῆς. Μὰ ἐσεῖς ποιοὶ εἶστε;

— Πάτε μας τὰ ὀνόματά σας!

— Ἡμεῖς εἶμαστέ... ἤρχισεν ὁ μπάριμπα Στεφανῆς, καὶ συγχρόνως διὰ τοῦ βλέμματός ἐαμβουλεύετο τὸν παπᾶν.

— Μπα! αὐτὴ εἶνε ἡ φωνὴ τ' ἀδερφοῦ μου, ἀνέκοιξεν ὁ Βασίλης τῆς Μυλωνοῦς.

Καὶ εἶτα ἐντείνας τὴν φωνήν :

— Ἀργύρη! ἐγὼ εἶμαι!... ἐφώναξε.

— Τόσο καλλίτερα... μὰς ἐβγαλὲν κ' ἀπὸ ἔναν κόπο, ἐψιθύρισεν ὁ ἱερεὺς.

*

Ἀνέβησαν εἰς τὸ Κάστρον, ὅπου συνήντησαν τὸν Ἀργύρη τῆς Μυλωνοῦς καὶ τὸν σύντροφόν του τὸν Γιάννην τὸν Νυριώτην. Οὗτοι ἐν ὀλίγοις διηγήθησαν πῶς τοὺς εἶχε κλείσῃ τὴ χιόνι ἐπάνω στὸ Στοιβωτό, ὅπου ἐτρέπωσαν δύο νύκτας εἰς μίαν σπηλιάν, καὶ πῶς τὴν προχθές, ἤτοι εἰς τὰς 22 τοῦ μηνός, ἐλθόντες τοὺς ἀπλευθέρωσαν ἐκείθεν, ἐκτοπίσαντες μεγάλους ὄγκους χιόνος, δύο αἰγυβοσκῶν, ὁ Γιάλης ὁ Κόνιζας καὶ ὁ Γιώργης ὁ Μπάντας, οἵτινες καὶ εὗρισκοντο τὴν στιγμήν ταύτην μὲ ὅλον τὸ αἰπόλιον των εἰς τὸ φρούριον.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ὅπερ ἀλλαχοῦ περιεγράφεται, ἦτο γιγαντιαῖος βόσχος φυτρομμένος ἐκεῖ παρὰ τὸ πέλαγος, προεκβολὴ τῆς γῆς πρὸς τὴν πόντον, ὡς νὰ ἐδειχνεν ἡ ξηρὰ τὸν γρίνον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ τὴν προεκάλει ῥοβερός μονοκόμματος γρανίτης ἀλίκυπος, ὅπου γλαυκὸς καὶ λάροι ἤριζον περὶ κατοχῆς, διαφιλονεικούντες πού ἀρχίζει ἡ κυριότης τοῦ ἐνός καὶ πού σταματᾷ ἡ δικαιοδοσία τοῦ ἄλλου. Προσφιλῆς σκο-

πὴς τοῦ Β. ῥᾶ καὶ τῶν γειτόνων τῶν τοῦ Καϊκίου καὶ τοῦ Ἀργέστου, ὧν τὸ στάδιον εὐρὴ ἐκτείνεται ἀναμέσον τῆς Χαλκιδικῆς, τοῦ Θερμαϊκοῦ, τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Πηλίου· μεμονωμένος ὑψιτενὴς βράχος, ἐφ' οὗ οἱ κάτοικοι ἐξ ἀνάγκης εἶχαν κλεισθῆ διὰ φύλαξιν κατὰ τῶν πειρατῶν καὶ τῶν βαρβάρων, ἐγκαταλιπόντες αὐτὸν ἔρημον μετὰ τὸ 1821, ὅτε ἐκτίσθη ἡ σημερινὴ μεσημβρινὴ πόλις.

Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐσώζοντο ἀκόμη οἰκίαι τινὲς μὲ τὰς στέγας καὶ τὰ πατώματά των ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἀλλὰ τελευταῖον, ἡ ὀλιγορία τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ὁ ἄρκος τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ νὰ ἐπισκεπτόνται τὸ Κάστρον συγχρότερα, καὶ ἡ ἀσυνειδησία ὀλίγων τινῶν συλαγωγῶν, πλεονεκτητῶν ἢ οἰκοδόμων, εἶχε καταστήσει ἐρειπίων σωρὸν τὸ Κάστρον. Ἐντεῦθεν ἀμελήσαντες καὶ οἱ ἐφημέριοι τῆς σημερινῆς πόλεως, ἄφηναν ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἀλειτούργητον τὸν ναὸν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς εορτῆς.

Ὁ ναὸς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ἦτο ἡ παλαιὰ μητρόπολις τοῦ φρουρίου. Ὁ ναῖσκος, πρὸ ἑκατονταετηρίδων κτισθεὶς, ἴστατο ἀκόμη εὐπρεπῆς καὶ ὄχι πολὺ ἐφθαρμένος. Ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης καὶ ἡ συνοδία του φθάσαντες εἰσῆλθον τέλος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ καρδίαν των ἠσθάνθη θάλαπος καὶ γλυκύτητα ἄρατον. Ὁ ἱερεὺς ἐψιθύρισε μετ' ἐνδομύχου συγκινήσεως, τὸ «Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου», κ' ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ, ἀφοῦ ἤλλαξε τὴν φ'σάνα της τὴν βρεγμένην κ' ἐφόρεσεν ἄλλην στεγνὴν καὶ τὸ γ'νάκι της τὸ καλὸ, τὰ ὅποια εὐτυχῶς εἶχεν εἰς ἀβασταγὴν καλῶς φυλαγμένα ὑπὸ τὴν πρῶραν τῆς βάρκας, ἔδεσε μέγξ σάρωθρον ἐκ στοιβῶν καὶ χαμοκλάδων καὶ ἤρχισε νὰ σαρώνῃ τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ. ἐνθ' αἱ γυναῖκες αἱ ἄλλαι ἤναπταν ἐπιμελῶς τὰ κανδήλια, καὶ ἤναψαν μέγξ πλῆθος κηρίων εἰς δύο μανουάλια, καὶ παρεσκευάσαν μεγάλην πυρὰν μὲ ξηρὰ ξύλα καὶ κλάδους εἰς τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ, ὅπου ἐσχηματίζετο μακρὸν στένωμα παράλληλον τοῦ μεσημβρινοῦ τοίχου, κλειόμενον ὑπὸ σωζομένου ὀρθοῦ τοιχείου γείτονος οἰκοδομῆς, κ' ἐγέμισαν ἄνθρακας τὸ μέγξ πύραυλον, τὸ σωζόμενον ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος, κ' ἔθεσαν τὸ πύραυλον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, βίψασαι ἄφθονον λίθινον εἰς τοὺς ἄνθρακας. Καὶ ὡς φράσθη ἡ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ σμῆν ἐὺωδίαις.

Ἐλαμψε δὲ τότε ὁ ναὸς ὅλος, καὶ ἤστραψεν ἐπάνω εἰς τὸν θόλον ὁ Παντοκράτωρ μὲ τὴν μεγάλην κ' ἐπιβλητικὴν μορφήν, καὶ ἠκτινοβόλησε τὸ ἐπίχρυσον καὶ λεπτοεργημένον μὲ μυριάς γλυφῆς τέμπλον, μὲ τὰς περικαλλεῖς τῆς ἀρίστης βυζαντινῆς τέχνης εἰκόνας του, μὲ τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς Γεννήσεως, ὅπου «Παρθένος κα-

θεῖται τὰ Χερουθεῖμ μισομένη», ὅπου θεσπεσίως μαρμαρίζουσιν αἱ μορφαὶ τοῦ θεοῦ Βρέφους καὶ τῆς ἀμώμου Λεγοῦς, ὅπου ζωντανὰ παραστάνται αἱ ὄψεις τῶν ἀγγέλων, τῶν μάγων καὶ τῶν ποιμένων, ὅπου νομίζει τις ὅτι στίλβει ὁ χρυσός, εὐωδιάζει ὁ λίθινος καὶ βαλσαμώνει ἡ σμίρνα, καὶ ὅπου, ὡς εἰς ἡ γραφικὴ ἐλάλει, φαντάζεται τις ἐπὶ μίαν στιγμήν ὅτι ἀκούει τὸ, Δ ὁ ἄ ἐ ν ὑ ψ ῖ σ τ ο ῖ ς Θ ε ὠ!

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ κρέμαται ὁ μέγξ ὀρειχάλκινος καὶ πολυκλάδος πολυέλαιος, καὶ ὀλόγυρα ὁ κρεμαστὸς χορδός, μὲ τὰς εἰκόνας τῶν Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων, ὅφ' ἂν ἐτελοῦντο τὸ πάλαι οἱ σεμνοὶ γάμοι τῶν χριστιανικῶν ἀνδραγύων. Καὶ ὀλόγυρα αἱ μορφαὶ τῶν Μαρτύρων, Ὁσίων καὶ Ὁμολογητῶν. Ἰστανται ἐπὶ τῶν τοίχων ἡρεμοῦντες, ἀπαθεῖς, ὅποιοι ἐν τῷ Παράδεισῳ, εὐθὺ καὶ κατὰ πρόσωπον βλέποντες, ὡς βλέπουσι καθαρῶς τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Μόνος ὁ Ἅγιος Μιχαήλ, μὲ τὴν βρεῖταν περιεφραχταῖν του, μὲ τὸν θώρακα, τὰς περικνημίδας καὶ τὴν ἀσπίδα, φαίνεται ὀλίγον τι ἐγκασιῶς βλέπων καὶ κινούμενος καὶ δρῶν, εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ναοῦ, ἐκεῖ ὅπου διατρύπᾳ μὲ τὸ δόρυ του τὸν ἐπὶ θρόνον καθήμενον ὄχρον Παράδεισον. Πελιδνός ὁ παράφρων τυράννος, μὲ τὸ βλέμμα σβόνον, μὲ τὸ στήθος αἰμάσσοι, μάτην προσπαθεῖ ν' ἀποπάσῃ ἀπὸ τῆς στέρας του τὸν ὄξιν σιδηρὸν, καὶ ἐξεμεῖ μετὰ τῆς τελευταίας βλασφημίας καὶ τὴν μιανὴν ψυχὴν του. Γεῖται τῆς τρομακτικῆς ταύτης σκηνῆς παρίσταται γλυκεῖα καὶ συμπαθησιᾶτη εἰκόνη, ὁ Ἅγιος Κήρυκος, τριετίζον παιδίον, κρατούμενον ἐκ τῆς χειρὸς ὑπὸ τῆς μητρός του, τῆς Ἁγίας Ἰουλίτης. Διὰ δώρων καὶ θυσιῶν ἐζήτηε ὁ διώκτης Ἀλέξανδρος νὰ ἐλκύσῃ τὸ παιδίον, καὶ διὰ τοῦ παιδίου τὴν μητέρα. Ἀλλ' ὁ παῖς καλῶν τὴν μητέρα του καὶ ὑποβελλίζων τοῦ Χριστοῦ τὸ ὄνομα, ἔπτυσεν τὸν τύραννον κατὰ πρόσωπον, κ' ἐκεῖνος ἐξαγριωθεὶς ἐκρήμνισε τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς μαρμαρίνης κλίμακας, ὅπου συνέτριψε τὸ τρυφερὸν καὶ διὰ στεφάνου; πλασθὲν κορνίον.

Καὶ εἰς τὴν χιδάδα τοῦ ἱεροῦ βήματος, ὑψηλά, ἐφαίνετο στεφανομένη ὑπὸ ἀγγέλων ἢ τῶν Οὐρανῶν Παταττέρα. Καὶ κατωτέρω περὶ τὸ θυσιαστήριον ἴσταντο ἄροτον σεμνότητα ἀποπνεύουσαι αἱ μορφαὶ τῶν μεγάλων Πατέρων, τοῦ Ἀδελφοθεοῦ, τοῦ Βασιλείου, τοῦ Χρισοστόμου καὶ τοῦ Διαλόγου, κ' ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἔχαιρον διότι ἐμελλον ν' ἀκούσῃ καὶ πάλιν τὰς εὐχὰς κατὰ τὸς ὅρους τῆς Εὐχαριστίας, οὗς αὐτοὶ ἐν Πνεύματι συνέθεσαν. Πέριξ δὲ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, εἰκονίζετο περιτέγους ὅλον τὸ δωδεκάορτον, καὶ τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἡ Βρεφοκτονία, καὶ οἱ κόλποι τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὁ Ληστής ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁμολογησῶς.

*

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸ Κάστρον καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, τόσον θάλαπος ἐθώπευσε τὴν ψυχὴν των, ὥστε ἂν καὶ ἦσαν κατάκοποι, καὶ ἂν ἐνύσταζόν τινες αὐτῶν, ἠσθάνθησαν τότε τὴν χαρὰν τοῦ νὰ ζῶσι καὶ τοῦ νὰ ἐχωσι φθάσει αἰσίως εἰς τὸ τέρας τῆς πορείας των, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, ὥστε τοὺς ἐφυγε πάσα νύστα καὶ πάσα κόπωση. Οἱ αἰπόλοι, εὐρόντες ἐνασχόλησιν καὶ πρόφασιν ὅπως καπνίζουσι καθήμενοι καὶ ἐνίοτε ὅπως ἐξαπλόωνται καὶ κλέπτουσιν ἀπὸ κανένα ὕπνου τυλιγμένοι μετὰ τὰς κάπαις των παρὰ τὸ πῦρ, εἶχον ἀνάψει ἐξωδύ πυρσούς, τὸν ἕνα ἐμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος, τὸν ἄλλον πρὸς τὸ βόρειον μέρος. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἡ θερμότης ἦτο λίαν εὐάρεστος, τῆ βοήθεια τῶν ἐσωθεν καὶ ἐξωθεν πυρῶν. Καὶ εἶχον σωρεύσει παμπόλλας δέσμας ξηρῶν ξύλων καὶ κλάδων, οἱ ἐκεῖ καταφυγόντες αἰπόλοι, μὲ τὰς ὀλίγας αἶγας καὶ τὰ ἐρίφιά των, ὅσα δὲν εἶχον ψοφήσει ἀκόμη ἀπὸ τὸν βαρὺν χειμῶνα τοῦ ἐτους ἐκείνου, οἱ τραχεῖς αἰπόλοι, οἵτινες εἶχον σώσει καὶ τοὺς δύο ὑλοτόμους ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς χιόνος. Καὶ εἶτα ὁ ἱερεὺς ἔβαλεν εὐλογητῶν καὶ ἐψάλη ἡ λ ι ε τ ἡ τῆς μεγαλοπρεποῦς εορτῆς, μεθ' ἧς ὁ κύρ Ἀλεξάνδρος ἤρχισε τὰς ἀναγνώσεις, καὶ ὅσοι ἦσαν νυστασμένοι ἀπεκοιμήθησαν σιγῇ εἰς τὰ στασιδία των. (Ἄ! ἐμελλον ἄρα τοῦ Προφητᾶντος οἱ θεσπέσιοι ὕμνοι ἀπὸ ψαλμῶν νὰ κατακτῆσωσιν ἀνάγνωσις νυστακτικῆς, καὶ ὡς ἀνάγνωσις νὰ παραλείπονται ὅλως ὡς φορτικόν τι καὶ παρελκόν!). βυκαλιζόμενοι ἀπὸ τὴν ἔρημον καὶ μονότονον ἀπαγγελίαν τοῦ κύρ Ἀλεξάνδρου. Ὁ ἀγαθὸς γέρον ἦτο ἐκ τοῦ ἀμιμήτου ἐκείνου τύπου τῶν ψαλμῶν, ὧν τὸ γένος ἐξέλιπε δυστυχῶς σήμερον. Ἐψάλλε κακῶς μὲν, ἀλλ' εὐλαβῶς καὶ μετ' αἰσθημάτων. Κανὲν σχεδὸν κῶλον δὲν ἔλεγεν ὀρθῶς, οὔτε μουσικῶς οὔτε γασματικῶς. Πότε ἐν καὶ ἡμισυ κῶλον τὰ ἦνον εἰς ἐν, πότε δύο καὶ ἡμισυ τὰ διήρει εἰς τέσσαρα. Ἀλλὰ προκριτωτέρα ἡ ἀμάθεια τῆς δοκαιοφίας...

Ἀλλ' ὅτε ὁ ἱερεὺς ἐξελθὼν ἔφαλε τὸ «Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός,» τότε αἱ μορφαὶ τῶν Ἁγίων ἐφάνησαν ὡς νὰ ἐραυδούνησαν εἰς τοὺς τοίχους: «Ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν ἔθνα ὁδοῦ ὁ ἀστήρ,» καὶ ὁ κύρ Ἀλεξάνδρος ἐνοουσιῶν ἔλαβε τὴν ὑψηλὴν καλὰμην καὶ ἔσεισε τὸν πολυέλαιον μὲ τὰς λαμπάδας ὅλας ἀνημμένας. «Ἄγγελοι ὀμνοῦσιν, ἀκαταπαύστως ἐκεῖ,» κ' ἐσείσθη ὁ ναὸς ὅλος ἀπὸ τὴν βροντώδη φωνὴν τοῦ παπᾶ Φραγκοῦλη μετὰ πάθους ψάλλοντος: «Δόξα ἐν ὑψίστοις λέγοντες, τῷ σήμερον ἐν σπηλαίῳ τεχθέντι.» καὶ οἱ ἄγγελοι οἱ ζωγραφιστοὶ, οἱ περικυκλούντες τὴν Παντοκράτορα ἦνον εἰς τὸν θόλον, ἔτειναν τὸ οὖς, ἀναγνωρίσαντες οἰκεῖον αὐτοῖς τὸν ὕμνον.

Καὶ εἶτα ὁ ἱερεὺς ἐπῆρε καιρόν, καὶ ἤρχισε νὰ προσφέρει τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως.

*

Αἰφνης ἠκούσθησαν φωναὶ ἐξώθεν τοῦ ναοῦ. Ἐξῆλθον τινες τῶν ἀνδρῶν νὰ ἴδωσι τί τρέχει. Ἐξῆλθε κ' ἡ θεὰ τὸ Μελκιάμ, κ' ὁ κύριος Ἀλεξάνδρου ἔμεινε μὲ τὰ γυαλιὰ εἰς τὰ ὄμματα βλέπων πρὸς τὴν θύραν ἀριστερὰ του, καὶ διέκοψε τὴν ψαλμωδίαν του. Ὁ παπᾶς ἔρριψεν αὐστηρὸν βλέμμα πρὸς τὸν ψάλτην καὶ τὸν ἐκάρφωσεν εἰς τὴν θέσιν του.

Τὰς φωνὰς εἶχον ῥῆξις ὁ εἰς τῶν αἰπόλων καὶ ὁ εἰς τῶν ὑλοτόμων, οἵτινες ἔτυχον καθήμενοι παρὰ τὸν πυρσοῦν, ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ. Διὰ τῶν φωνῶν τούτων εἶχον ἀπαντήσαι εἰς τινεὶς κραυγὰς ἐλθούσας ἀπ' ἀντικρῦ, ἐκ τῆς θαλάσσης.

Ἐκεῖ ἐν μέσῳ τοῦ Κάστρου καὶ τῆς βραχίονος κητῆς τοῦ Κουρούπη ἐσχηματίζετο ἐπιτομὴ ὄρους, ὁ Μικρὸς Γιάλῶν. Αἱ κραυγαὶ ἤρχοντο ἀκριβῶς ἐκ τῆς γειτονίας τῶν ἀπεσπασμένων βράχων καὶ σκοπέλων ὑπὸ τὴν φοβερὰν ἀκτὴν τοῦ Κουρούπη.

Παρήλθε πολλὴ ὥρα ἐώσπου ἐννοήσωσι τί τρέχει. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι εἶχον ἐξέλθει τοῦ ναοῦ. Ἐμειναν μόνον ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐκρατεῖτο ἀκλόνητος εἰς τὸ χροῖός του, φορεμένος ἤδη τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἐτοιμαζόμενος νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν προσκυμιδῆν, καὶ ὁ κύριος Ἀλεξάνδρου, τὸν ὁποῖον ἐκράτει τὸ βλέμμα τοῦ ἱερέως.

Ἐν τούτοις, κατ' εἰκασίαν μᾶλλον ἢ ἐκ βεβαιότητος πληροφορίας, ἐνόησαν ὅτι ἐκεῖ ὑπὸ τὸ Κουρούπη εἶχε προσαράξει πλοῖον ἀπὸ τοῦ πελάγους ἐρχόμενον. Ἡ σελήνη εἶχε δύσει, καὶ ὁ πυρσοῦς δὲν ἔρριπτε πόρρω τὸ φῶς. Ἐβλεπον ἀμυδρῶς ἐκεῖ ἀπέναντι, εἰς ἀπόστασιν μιλίου σχεδόν, ἐπὶ τοῦ μαυρισμένου ὄγκου τῶν ἀλικτύπων βράχων, ἔβλεπον σῶμα τι ἀμυδρῶς κινούμενον, μελανώτερον τῶν βράχων. Ἀντήχουν ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός, μεγεθυνόμενα ὑπὸ τὰς ἠχοὺς, κραυγαὶ ἀγωνίας καὶ ταραχῆς, ὅμοιαι μ' ἐκείνας τὰς ὑποίας ἐκχύνουσι κινδυνεύοντες ἄνθρωποι ἢ ναυαγοὶ σαστισμένοι.

Οἱ ἄνδρες ἐσπευσαν νὰ ῥίψωσιν ἐπὶ τῆς πυρᾶς ὅσα κλαδιά εἶχον πρὸχειρα ἀκόμη, σχηματίζοντες ὀγκωδεστέραν τὴν φλόγα. Ἄλλο μέσον βοηθείας δὲν εἶχον ταχῆ.

Ἐν τούτοις ὁ Στεφανῆς ὁ πορθημεὺς καὶ ὁ Μπάντης καὶ ὁ Νυρῶτης ὁ Γιάννης καὶ ὁ Ἀργύρης καὶ ὁ ἀδελφὸς του, ἔλαβον ἀνὰ ἕνα δαυλὸν καὶ τὰ δύο φανάρια, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ κατέλθωσι τρέχοντες εἰς τὸν Μικρὸν Γιάλῶν. Ἄλλ' ἂν ὁ κρημνώδης δρομίσκος δὲν ἦτο χιονισμένος, θὰ ἐχρειάζετο σχεδὸν ἡμίσεια ὥρα διὰ νὰ κατέλθῃ τις ἐκεῖ ἀπὸ τὸ Κάστρον, καὶ τώρα ὅπου ἦτο χιονισμένος, καὶ ἦτο νύξ, τρίτη ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυκτα, οὔτε μία ὥρα δὲν θὰ ἤρκει. Εἰς

μίαν δὲ ὥραν ἠδύνατο νὰ κατασυντριβῶσι δεκάδες πλοῖον καὶ νὰ πνιγῶσιν ἑκατοντάδες ἄνθρωποι.

Οὐχ ἤττον οἱ ἄξεστοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, ἐκ τῆς αὐθαρμῆτος ἐκείνης φιλανθρωπίας, ἥτις εἶνε οἰονεὶ φυσικὴ ὁρμή, ὡς συμπάθεια τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν σάρκα, καὶ εἶνε τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον αἰσθημα τὸ συγκινοῦν τὴν καρδίαν μετὰ τὴν πρῶτην ἐκπληξιν, καὶ πρὶν προφθάσασα πνεύσῃ ἢ παγερὰ πνοὴ τῆς φιλαυτίας καὶ ἀδιαφορίας, οἱ ἄνθρωποι, λέγω, ἐκεῖνοι ἔλαβον τοὺς δαυλοὺς τῶν, κ' ἔτρεξαν ἐξω τῆς πόλης καὶ τῆς γειφῆρας, καὶ ἤρχισαν νὰ τρέχωσι τὸν κατήφορον.

Οἱ λοιποὶ, μείναντες ἐπάνω, ἠτχολοῦντο ν' ἀνανεώσιν ὄλονεν τὴν φλόγα, μὴ παύοντες νὰ ῥίπτωσι ξηρὰ κλαδιά εἰς τὸ πῦρ.

*

Ὁ ἱερεὺς ἐβράδυνεν ἐπιτήδεις εἰς τὴν Πρόθεσιν, κ' ἐμνημόνευσε τὴν πρῶτην ἐκείνην ὅσα ὀνόματα εἶχεν ἀποθιμμένα, οὐ μόνον τὰ ἰδικὰ του καὶ τῶν ἐλθόντων πανηγυριστῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἐνοριτῶν του, οὐ μόνον ὅσα εἶχε γραπτά, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐκ μνήμης ἐγνώριζεν· ἐγνώριζε δ' ἐκ μνήμης ὅλα τὰ ὀνόματα τῆς πολίχνης, ἀποθιμμένα καὶ ζωντανά. Ἐδεήθη καὶ ὑπὲρ διασώσεως τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου, περὶ οὗ, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἐξήγησιν, ἀμέσως εἶχεν ἐννοήσῃ τὰ συμβάντα.

Τέλος αἱ κραυγαὶ μικρὴν κατὰ μικρὴν ἐπαυσαν, ἠσυχία ἐπῆλθεν. Ἐφάνη ὅτι βωθὴ συμφορὰ εἶχεν ἐνσκήψῃ ἢ ὅτι ἡ δυσχέρεια ἔλαβε πέρας. Δύο ἄλλοι ἄνδρες ἀνησυχῆσαντες, ἐξῆλθον ἔως τὴν Ἁγίαν Κυριακὴν, πέραν τῆς ξυλίνης γειφῆρας, μὲ δύο πυρσοὺς εἰς τὰς χεῖρας.

*

Παρήλθεν ὀλίγη ὥρα· ὁ ἱερεὺς ἀργὰ-ἀργὰ ἐμθῆκεν εἰς τὴν λειτουργίαν, ἐλπίζων νὰ ἤρχοντο ἐν τῷ μεταξῷ καὶ οἱ ἀπόντες. Ἄλλ' ἡ λειτουργία προὔχωρει, καὶ ψυχὴ δὲν ἐφάνετο. Τέλος, εἰς τὸ «Μετὰ φόβου Θεοῦ,» ἐπέστρεψαν πρῶτοι οἱ τελευταῖοι ἐξεληθόντες πρὸς ἐπισκόπησιν, εἶτα εἰσῆλθεν ὁ μπάριμπα Στεφανῆς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ καταβάντες εἰς τὸν αἰγιαλόν, καὶ μετ' αὐτὸν τρεῖς ἄγνωστοι μὲ ναυτικὰ ἐνδύματα καὶ μὲ κηρωτοὺς ἐπανδύτας. Ἐφθασαν ὅλοι ἀκριβῶς ὅπως ἀσπασθῶσι τὰς εἰκόνας καὶ λάβωσι τὸ ἀντίδοσον.

Ἐπὶ ὁ κύριος Ἀλεξάνδρου ἀνεγίνωσκε τὸ «Ἐυλογῆσω τὸν Κύριον», οἱ ἄνδρες ἐξηγοῦντο ταπεινῆ τῇ φωνῇ τὰ συμβάντα. Τὸ ἐξοκείλαν πλοῖον ἦτο τὸ γολεττί τοῦ καπετάν Κωσταντῆ τοῦ Λημνικαίου, αὐτοπροσώπως παρόντος ἐκεῖ. Ὁ ἴδιος, ἀνὴρ μετῆλιξ, βραχὺς τὸ σῶμα, μὲ ἀδρὸν μύστακα, διηγείτο τὰ ἐξῆς: Πρὸ δύο ἡμερῶν ἦτο προσωρισμένος εἰς τὴν Δάφνην, τὸν μεσημ-

βρινὸν ὄρμον τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀλλ' ὁ βορειᾶς τὸν ἐξορίασε, αἱ ἀλυσίδες τῶν ἀγκυρῶν του ἐκόπησαν ὑπὸ τῆς βίας τοῦ ἀνέμου, καὶ παρεσύθη διὰ μίαν δέκα μίλια μακρὰν. Μάτην προσεπάθη με ὅλας τὰς δυνάμεις του νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸν Κωφόν, τὸν γνωστὸν ὄρμον τῆς Συκιάς, τοῦ μεσαιούλαιμου τῆς Καλλιδικῆς, ὅπου ἄμα εἰσπλεύσῃ τις δὲν βλέπει πλέον πῶθεν εἰσέπλευσεν, ἀλλ' ὅπου δυσκόλως εἰσπλέει τις. Ὁ ὄρμος ὁμοιάζει μὲ λίμνην μεσόγειον, μὴ ἔχουσαν ὀρθὸν στόμιον, τὸσον εἶνε ἀσφαλῆς. Καὶ τὸ γολεττί ζυλαρμένον μετὰ ματαίας προσπαθείας, παρεσύρθη ὑπὸ τῆς τρικυμίας πρὸς τὰς νήσους, ὅπου τὴν νύκτα ἐκείνην τῶν Χοιστουγέννων, οἱ ἀγωνιῶντες ναυθάται εἶδον ἐξαφνὰ φῶς, ὡς φάρον ὁδηροῦντα αὐτοὺς, τοὺς πυρσοὺς οὖς εἶχον ἀνάψει ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ τοῦ Χοιστοῦ οἱ τοαχεῖς αἰπόλοι. Ὁ πυρσοῦς ἐκεῖνος ἐφάνη πρὸς αὐτοὺς ὡς θεῖον πράγματι θαῦμα, ὡς νὰ ἐθερμαίνοντο περὶ αὐτὸν ἀγραιλοῦντες οἱ ποιμένες ἐκεῖνοι, οἱ ἀκούσαντες τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις. Ἐπλησίασαν φερόμενοι μᾶλλον ἢ πλέοντες πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, καὶ τότε ἐκινδύνευσαν νὰ κατασυντριβῶσιν εἰς τοὺς βράχους τοῦ Κουρούπη. Εὐτυχῶς, δι' ἐπιτηδείου χειρισμοῦ ἀπέφυγον τὴν καταστροφὴν, κ' ἐκάθισαν τὸ σκάφος εἰς τὰ ῥηγά, ἐπὶ τῆς ἄμμου, ὅπου τὸσον καλὰ ἦτο ἐξητρωλισμένον, ὅσον δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε μὲ τὰς δύο ἀγκυράς του, τὰς μεινάσας ὡς ὁμήρους εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ὄρμου τῆς Δάφνης.

*

Ἐφεξεν ὁ Θεὸς τὴν χαρμῶσον ἡμέραν, καὶ οἱ αἰπόλοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ σφάζωσι καὶ ψάσωσι δύο τριφερὰ εἰρίφια, ἐνῶ οἱ δύο ὑλοτόμοι εἶχαν φέροι ἀπὸ τὸ βουνὸν πολλὰς δωδεκάδας κοτσύφια ἀλατισμένα· καὶ ὁ καπετάν Κωσταντῆς ἀνεβίβασεν ἀπὸ τὸ γολεττί, τὸ ὁποῖον οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν, ὅπως ἦτο καθισμένον, ἂν δὲν ἔπνεε νότος ἀπὸ τῆς ξηρᾶς νὰ τὸ ἀποθῆσθαι πρὸς τὸ πέλαγος, ἀνεβίβασε δύο ἀσοὺς γενναίου οἴνου καὶ ἐν καλῆθιν μὲ αὐγά καὶ κασκαβάλι τῆς Αἴνου, καὶ ἡμίσειαν δωδεκάδα ὄρνιθας καὶ μικρὸν βυτίον μὲ σκομῆρια. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ κῆφάνθησαν, ἐορτάσαντες τὰ Χριστούγεννα μετὰ σπανίας μεγαλοπρεπείας ἐπὶ τοῦ ἐρήμου ἐκείνου βράχου. Τὴν νύκτα ἐκοιμήθησαν ἐν μέσῳ ἀφθόνων πυρῶν, μὲ ἀρκετὰ δεσκαπτάσματα καὶ καπόταις, ὅσα καὶ οἱ ἐκ τῆς πολίχνης πανηγυρισταὶ εἶχαν φέροι μετ' αὐτῶν, καὶ οἱ αἰγοβοσκοὶ εἶχαν εἰς τὸ Κάστρον, καὶ ὁ ἐκ Λήμνου φιλότιμος καρβοκώρης ἐκόμισεν ἀπὸ τὸ πλοῖόν του.

Τὴν ἐπαύριον ὁ ἄνεμος ἐκόπασε, τὸ ψῆχος ἢ λαττώθη πολὺ, κ' ἐπωφελοῦμενοι τὴν ἀνακωχὴν τοῦ χειμῶνος, ἀπεφάσισαν ν' ἀπέλθωσιν. Ὁ μπάριμπα-Στεφανῆς καὶ ὁ υἱὸς του μετὰ δύο ἄλλων βοηθῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν μικρὰν ἄμμου-

διὰν ὑπὸ τὰ Μποττάνια, καθέλικυσαν τὴν λέμβον, ἐπέβησαν αὐτῆς, καὶ κάμψαντες τὸ Κάστρον, τὴν ἐφείκον ἀπὸ Σοφρὰν εἰς τὸ βορειανατολικὸν μέρος. Τῇ βοηθείᾳ τῆς δυνατῆς βάρκας τοῦ μπάριμπα-Στεφανῆ καὶ τῆς μικρᾶς φελούκας τοῦ Λημνίου κυβερνήτου, τόσοι βραχίονες συμπονήσαντες, δὲν ἐβράδυναν νὰ ξεκαθίσωσιν ἀπὸ τὴν ἄμμον τὸ γολεττί, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε πάθει τίποτε, ἀλλ' ἐφαίνετο ὡς μαλακῶς πλαγιασμένον καὶ ἀναπαυόμενον κατόπιν πολλῶν κόπων. Καὶ ἀποχαιοτίσαντες τοὺς αἰπόλους, ἐπεβιβάσθησαν οἱ μὲν εἰς τὸ γολεττί, οἱ δὲ εἰς τὴν βάρκαν, πότε ῥιμουλοκούμενη, πότε ῥιμουλοκοῦσαν, καὶ μὲ ἰστία καὶ μὲ κώπας πλέοντες, ὡς συντομωτέρας καὶ εὐπλωτέρας εἰς τὴν κἀθοδον, ἐφθασαν αἰσίως εἰς τὴν πολίχνην.

14 Δεκεμβρίου 1891

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ἐναρξίς τοῦ Θεάτρου τῆς Κομοδίας

Διήλθον ἐπέραν ἀκατὰ εὐχάριστον κατὰ τὰ ἐγκλίματα τοῦ νέου θεάτρου, τοῦ ἐπικληθέντος τῆς Κομοδίας. Ἐπρόκειτο νὰ διδαχθῶσι τρεῖς κωμωδίαι καὶ ν' ἀπαγγελθῶσιν ὑπὸ τῶν ἠθοποιῶν ποιήματα γνωστῶν παρ' ἡμῖν ποιητῶν. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ καθευτὸ ἢ κωμωδία εἶνε ἀαντιερρήτως τὸ προτιμώμενον ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινῶ θεάμα, — τὸ ἐπαξίως δημοφιλὲς ὄνομα τοῦ κ. Παντοπούλου, τοῦ ἐτέρου τῶν θιασάρχων, καὶ τὸ παρθερικὸν θέλητρον τῆς πρώτης ἐπέρας ἰδρύματος νέου ἀκατὰ ὑπὸ τοῦ τύπου διαρρημίσθέντος, συνεκάλεσαν ἀροκτῆριον πολυπληθές καὶ ἐκλεκτότατον. Ὁ κόσμος μετὰ δυσκολίας ἐκυκλοφόρει διὰ τῶν στενῶν διόδων ἐπάνω καὶ κάτω. Τὸ θέατρον ἦτο κατὰ μέτρον, ἢ πλατεία, τὰ θεώματα, ὁ ἐξώστης, τὸ ὑπερῶον. Ἀνέπνεα τὴν ἀτμόσφαιραν βεβαρυμένην ἀκόμη ἐκ τῆς ὀσμῆς τῶν ἐλαιοχρωμάτων καὶ περιέφερα ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ βλέμματα περιμένον. Ὁ κόσμος ἐπίσης μ' ἐμιμῆτο ἢ ἐγὼ ἐμιμούμην τὸν κόσμον· ἐβλεπόμεθα καὶ ἐσχολιάζομεν.

Μικρὸς ὁ χώρος, ἀλλὰ κομψός, εὐχρως, φωτεινός. Ἀπὸ τὴν θέσιν του δὲν ἐννοεῖ κανεὶς τὰς ἐλλείψεις τῆς κυκλοφορίας, οὔτε τὰς ἐλαχίστας τῆς ἀκουστικῆς πρὸ τῆς ἐναρξέως τῆς παραστάσεως. Φιλόκαλος καὶ ιδιόρρυθμος εἶνε ἡ διακόσμικσις. Νομίζει κανεὶς ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Παγόδας, τῆς ἐξωγραφημένης ἐπὶ τῆς αὐλαίας. Φοίνικες καὶ ἄλλα φυτὰ ἐξωτικὰ, στρουθοκάμηλοι καὶ ἐλέφαντες, οὐρανὸς κυανὸς ἀνοικτός, διακρίνονται πανταχοῦ μετὰ τῶν χρυσῶν πλασιῶν καὶ τῶν ὀλων ἀνατολικῶν καμπυλωμάτων. Τί γλυκὺ καὶ καλλιτεχνικὸν καταφύγιον διὰ τὴν πτωχὴν ἐλληνικὴν τέχνην τὴν

φερέσιον, τὴν κατασκευάσαν ὅπου ἔφθινον ὡς ἀθιγγανίς!... Ἄλλ' ἡ τύχη τῆς φαίνεται μεταβλητομένη τῶρα ὀριτικῶς· καὶ ἐν ᾧ τὸ περιόριστον θέατρον τῆς Ἑλληνικῆς Κωμωδίας ἀνοίγει τὰς πύλας του, κτίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τὸ θέατρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Δράματος. Ὁ πρῶτος ὄρος τῆς εὐδοκίμησης, ἡ μονιμότης τῆς σκηνῆς, πληροῦται· κατὰ τὰλλα καὶ τὸ κοινὸν καὶ οἱ ἠθοποιοὶ μᾶς φαίνονται σήμερον ἀρκούντως προχωρημένοι, ὥστε δὲν εἴμεθα ὑπερβολικῶς αἰσιόδοξοι οἱ φρονούντες ὅτι πλησιάζει ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θ' ἀπολαύσωμεν τελείαν θεατρικὴν ἐσπερίδα. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ ὀρχήστρα ἀνακρούει τὸν ἐθνικὸν ὕμνον· ἡ παράστασις ἄρχεται.

Εἶνε ἡ πληρεστέρα τῶν καλλιτεχνικῶν ἀπολαύσεων τὸ θέατρον. Συνδυάζει ὅλας τὰς τέχνας· τέρπει ὅλας τὰς αἰσθήσεις. Ἐν δρᾶμα ἐπὶ παραδείγματι, διερμηνεύομενον ὑπὸ ἀριστοτεχνῶν καὶ ἐπὶ σκηνῆς καταλλήλου, εἶνε ὅ,τι ὠραιότερον δύναται νὰ παθήσῃ ἡ ψυχὴ μας. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐδῶ δὲν ζητοῦμεν ταδύνατα. Ἀρκούμεθα εἰς ὅ,τι ἔχομεν. Τὸ ζήτημα εἶνε νὰ γαπώμεν, νὰ καλλιεργώμεν καὶ νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅ,τι ἔχομεν. Εἶνε ἡ μόνη μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας ἀργότερα θὰ ἔχωμεν καλῆτερα καὶ θὰ πλησιάζωμεν ὅλον ἐν τῇ τελειότητι. Τοῦ Θεάτρου τῆς Κωμωδίας αὐτὸς εἶνε ὁ ὕψηλός προσορισμός. Καὶ ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν πρῶτην αὐτὴν ἐσπέραν τὴν ἀθηναϊκὴν κοινὴν τὸν ἐνόησε καὶ εἶνε διατεθειμένον νὰ τὴν υἰοθετήσῃ. Τί ἔχει ἄλλως νὰ χάσῃ; Εἰς τὸ τέλος, ἡ ἀπόλαυσις του οὐδέποτε, πιστεύω, θὰ εἶνε κατωτέρα τῶν λίαν μετρίων τιμῶν τοῦ νέου Θεάτρου. Ἐχομεν ἐν κτίριον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἐπιτυχία ἀναμφισβήτητος, καὶ ἕνα Παντόπουλον, ἰκανότητα ἀκόμη πλέον ἀναμφισβήτητον. Αὐτὸς εἶνε ἡ ψυχὴ τοῦ καλοῦ ἄλλως θιάσου, καὶ ὁ στῦλος τοῦ Θεάτρου. Ἰσχύς του εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ του· καὶ εἶδομεν πῶς τὸν ὑπεδέχθη ὁ λαός του ἐπιφανῆ κατὸ πῖν μακρὰς ὁποσοῦν ἀπουσίας. Τὰ χειροκροτήματα ἀντήχησαν ἐξ ὅλων τῶν σημείων παραταταμένα, ἤργησε δὲ πολὺ νὰ γίνῃ ἡσυχία καὶ ν' ἀκουσθῇ ἡ ὑπεροχὴ καὶ τὸν ὅσον οἰκεία φωνὴ τοῦ συμπαθοῦς κωμικοῦ, ἀπχγέλλουσα τὸν Ἄνθρωπον καὶ τὰ Ζῶα ἐκ τοῦ «Φασουλῆ Φιλοσόφου». Νομίζω ὅτι ὁ κ. Σουρῆς δὲν θὰ ἤθελε βεβῆαια καλῆτερον διερμηνεῖα τοῦ φαιδρῶ αὐτοῦ καὶ παιγνιώδους ποιήματος. Τὸ κοινὸν ἐξεκαρδίσθη. Εἰς τινὰς ὑπαινιγμοὺς ζωηροῦς ὁ θόρυβος τῶν γελώτων καὶ τῶν χειροκροτημάτων ἐσάλεψε τὸ κτίριον ὅλον.

Εἰς τὴν ἀπαγγελίαν εἶμαι πολὺ δίσκολος· Εἰμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι ἀκόμη δὲν ἤκουσα ἄνθρωπον ν' ἀπαγγέλλῃ κάτι ὅπως θὰ τὸ ἤθελα ἐγὼ· πλὴν ὁμολογῶ ὅτι ἡ περιήρημος κατακλείς τοῦ Σουρῆ «ποῦ κακὰ ψόφρ νῆχη!» δὲν ἐφανταζόμην ποτὲ ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκστομισθῇ τε-

λειότερον ἢ ὅπως τὴν ἐξεστῶμιεν ὁ κ. Παντόπουλος. Αὐτὸς ἔσωσε τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐσπερίδος, τὸ ὁποῖον οὔτε διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ποιημάτων διεκρίθη, πολὺ δ' ὀλιγότερον διὰ τὴν πρῶτην αὐτῶν ἀπαγγελίαν. Εὐχόμεθα νὰ εἶε ἡ πρῶτη καὶ τελευταία ἀπόπειρα.

Ἡ εὐθὺς κατόπιν ἐπακολοθησασα παράστασις τοῦ Ζητεῖται Ἰππρέτης ἐκράτυνε τὴν καλὴν γνώμην, τὴν ὁποῖαν ἀπὸ πέρυσι τὸ κοινὸν εἶχε σχηματίσῃ περὶ τῆς κωμωδίας τοῦ κ. Χ. Ἀννίνου. Ἐγὼ τὴν ἐβλεπα διὰ πρῶτην φορὰν ἀπὸ σκηνῆς καὶ δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι μοὶ ἐφάνη ἄλλοια τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα ἐν τῇ Ἐστία. Εἶνε τεχνικὴ ἡ πλοκὴ τῆς καὶ γοργὴ ἡ δρᾶσις τῆς τὸσον, ὥστε δὲν σὲ ἀφίνει νὰ σκεφθῆς διόλου, ὅπως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν ἴσως ἀπίθανον βῆσιν τῆς. Διδάκκαλος νὰ ζητῇ νὰ εἰσέλθῃ ὑπὲρ τῆς, εἶνε παρῆδοξον πρᾶγμα, θὰ εἰπῆτε. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἰδῆτε τὸν Παντόπουλον παίζοντα, καὶ τότε εἰπῆτε, ἂν τολμάτε, ὅτι δὲν εἶνε τὸ φυσικώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου. Ἐν γένει θεωρῶ τὴν κωμωδίαν αὐτὴν ὡς μίαν τῶν τελειοτέρων τῆς θεατρικῆς μας φιλολογίας.

Περὶ τοῦ Ἰδοσπότου Συζύγου, κωμωδίας τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου, τὴν ὁποῖαν ἔχει διασκευάσῃ, νομίζω, ἐκ τοῦ γεωμανικῶ, δύναμαι ἐν εὐλικρινείᾳ νὰ εἶπω ὅτι δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἔργων, ἡλέγχθη δὲ ἀνίσχυρος νὰ τὸ ἀναδείξῃ καὶ αὐτὸς ὁ κ. Παντόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τοῦ θαυμασίου μεταμφισμοῦ, δι' οὗ ἀπὸ Κουρούνη μετενσαρκώθη εἰς Νιόνιον, πολὺ ὑστέρησεν ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ζακυνθίου ἰδιώματος. Εἰς μερικὰ μέρη ἐπέτυχεν ὁμολογούμενος· ἀλλὰ ἡ μελέτη του ἐφάνη ἀτελής, καὶ πάλιν ὅμως πολὺ ὑπερέτερα τῆς τῶν λοιπῶν ἠθοποιῶν.

Περὶ τῆς κωμωδίας τοῦ Δημητρίου Κόκκου Γάμος διὰ φόλας πρῶτην φορὰν διδουμένης, ἔπρεπε νὰ γίνῃ μακρότερος λόγος. Ἄλλ' ἐπιφυλάσσομαι νὰ ὁμιλήσω, ἀπ' οὗ τὴν ἴδω ἀκόμη μίαν φορὰν. Τὸ κωμικὸν παίγνιον τοῦ τραγικῶς ἀποθανόντος ποιητοῦ ἐκρίθη γοργόν, τεχνικόν, εὐφύει, τέλειος δὲ ἀτυνομικῆς κλητῆρ ὁ Παντόπουλος. Διστάζω νὰ ἐπαναλάβω τελειωτικῶς τὴν πρῶτην αὐτὴν κρίσιν ὡς πρὸς τὸ ἔργον, διότι τὴν καρδίαν μου παιασῶ εἰς συμπάθειαν ἡ μνήμη ἀνθρώπου, εὐρόντος μὲν ἄδικον θάνατον ἐν τῇ ἀκμῇ του, ἀρήσαντος δὲ ὡς μόνον κληρονομίαν εἰς τέκνον ἀνήλικον τὰ ἔργα του.

Ε Δ Ω Κ' Ε Κ Ε Ι

Σαρκοδόρον ὄντων

Ὁ Φυτολογικὸς Κήπος τῆς Οὐσιγιχτῶνος ἐπλουτίσθη ἐσχάτως διὰ παραδόξου φυτοῦ, ἰθαγενοῦς τῶν τροπικῶν. Τὸ ἄνθος του ἐκκρίνει ὑγρὸν

τι γλυκὺ, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἀγαπῶσι πολλοὶ βράτχοι. Κανὲν ὅμως ἀπὸ τὰ δυστυχεῖα αὐτὰ ζῶα δὲν τὸ ἐδοκίμασε καὶ δευτέρου φορὰν, διότι πρὶν ἀκόμη ἀποτελειώσῃ τὸ γεῦμά του καὶ σκεφθῇ νὰ ἐξέλθῃ, κλείεται αἰφνης τὸ ἄνθος, καὶ δὲν ἄκωνται ὅξεται εὐρισκόμενα εἰς τὰ πλάγια τῆς κάλυκος κοιλώματα, τὸ διαπερῶσι διαμπαζ. Καὶ δὲν ἀνοίγει πάλιν τὸ ἄνθος πρὶν ἢ διαλυθῇ τὸ σῶμα τοῦ βρατράχου ἐτελῶς καὶ εἰσέλθῃ πλέον ὡς τροφὴ εἰς τὸν ὄργανισμὸν τοῦ φυτοῦ. Ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ Φυτολογικοῦ Κήπου μὴ εὐρισκῶν πάντοτε βρατράχια, τ' ἀντικαθιστᾷ διὰ τεμαχίων μικρῶν κρέατος ὡμοῦ, τὰ ὁποῖα τὸ φυτὸν προσδέχεται λίαν εὐχαρίστως.

Ἀγελάδες με ὀμματογυάλια

Αἱ μεγάλαι ἀγέλαι τῶν βοῶν, αἱ ὁποῖαι διέρχονται κατὰ τὴν χειμῶνα τὰς χιονοσκεπεῖς στέπας τῆς Ῥωσίας, ὑποφέρουσι τὸσον ἐκ τῆς ἀνανακλάσεως τοῦ φωτός· ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἐκείνης λευκῆς ἐκτάσεως, ὥστε συχνά τοῖς φοροῦσιν ὑπερμεγέθη ὀμματογυάλια κυκλῶν, προσδιδόντα εἰς τὰ ζῶα ταῦτα ἔκφρασιν ἀκκδημαϊκῆς τοσκόττος πολὺ κωμικῆν.

Παιδικὸν ὀλοφρόνημα

Ὁ μικρὸς Μιμῆς δίδει προθύμως τὴν θέσιν του εἰς γεροντοκόρην, ἡ ὁποία ἀνέθη εἰς τὸν τροχιόδρομον.

— Εἶσαι πολὺ εὐγενῆς, μικρὲ μου, ποῦ δίδεις τὴν θέσιν σου εἰς τὰς κυρίας...

— Μόνον σταῖς γοραῖς τὴ δίδω!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὅσοι βλέπουν τοὺς ἄλλους, προφασίζονται συνήθως ὅτι τὸ ἕκαμαν διὰ κλύον των.

*

Καὶ τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον παρίστανται πρὸ ἡμῶν κεκαλυμμένα· τὸ μὲν φέρεται τὸν πέπλον τῆς παρθένου, τὸ ἕτερον τὸν πέπλον τῆς χήρας.

*

Λέγομεν ὅτι ὁ καιρὸς παρέρχεται· πλάνη, ὁ καιρὸς στέκει καὶ παρερχόμεθα ἡμεῖς.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Χαρίλαος Τρικούπης

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐλήφθη ἐκ τῆς νεωτάτης φωτογραφίας τοῦ κ. Τρικούπης, ἣν ἐπιλοτέγησεν ὁ ἐν Παρισίοις Ἑλληὴν φωτογράφος κ. Βάθης. Προσεχῶς δὲ θὰ δημοσιευθῇ ἐν τῇ Ἐστίᾳ καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων πολιτευτῶν κ. Θ. Δηλιγιάννη ἡ εἰκὼν καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν βραδύτερον.

Ἀττάλεια

Πρὸ τίνος ἔσχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν παρὰ τὰ ἄκτας τῆς Πισιδίας κειμένην Ἀττάλειαν, λαβοῦσαν τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς βασιλέως τῆς Περγᾶμου Ἀττάλου. Οὐδαμοῦ εἶδον τοποθεσίαν γροφικωτέραν τῆς πόλεως ταύτης· ἐπὶ ὕψηλῶν καὶ ἀποκρήμων βράχων, ἀπὸ τῶν ὁποῶν κατέρχονται εἰς τὴν μακραιούσαν θάλασσαν ὀρηκτικῶς πλεῖστοι βράχες, ὑψοῦνται τὰ περιβάλλοντα τὴν πόλιν τείχη, ἔρημα

ἦδη καὶ ἐγκαταλειμμένα, ὑπὲρ τὰ ὁποῖα διακρίνονται αἱ οἰκίαι ἐκτεινόμεναι καὶ ἐκτὸς τῶν τειχῶν πρὸς τὰς ἄγκυρας τοῦ ποταμοῦ, ὅστις διακλαδούμενος εἰς διαφόρους ἀλλοίας ἀρδεύει τὰς περὶ τὴν πεδιάδα, καθιστῶν τὸ μέρος τοῦτο μαγευτικὸν παράδεισον.

Ἡ Ἀττάλεια εἶνε πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 40 χιλιάδας κατοίκων, ὧν οἱ ἡμίσεις Μωαμεθανοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἡμίσεις Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, Ἑλληνας, οἵτινες ὅμως καὶ τὴν ἐλληνικὴν ἀγνοοῦσιν, ἐκτὸς τῶν ἔξωθεν ἐργαζομένων.

Μόναι αἱ γυναῖκες τῆς Ἀττάλειας φέρουσι διάφορον ἐνδύμασιν τῶν Ὀθωμανίδων. Οὐδαμοῦ δὲ τῆς Ἀνατολῆς ὑπάρχει τὸσον ἰδιόρρυθμος καὶ πλουσία. Παρέστην εἰς τὴν τέλεσιν γάμου τινός, ὅποτε καὶ μόνον δύναται νὰ ἴδῃ ἅπαντα τὸν γυναικεῖον κόσμον. Κάτωθι φέρουσι μετρίκιον κόκκινον βρακί, καὶ ἄνω τὸ τουρκικὸν ἀντεὶ καὶ φέσιον, καὶ μέγαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ στῆθους κόσμον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων. Αἱ γυναῖκες δὲν φέρουσιν εἰς τοὺς συζύγους αὐτῶν προῖκα, ἢ μόνον τὰ πλουσία αὐτῶν ἐνδύματα καὶ τὰ πολυτελῆ κοσμήματα· αἱ πλουσιωτέροι δὲ φέρουσι τοιαῦτα ἀξίας 1000—3.000 λιρῶν! Ἡ νόμφη καλυπτομένη ὑπὸ ἐρυθροῦ πέπλου καὶ ἔχουσα κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς, ἄγεται μᾶλλον ἢ περιπατεῖ, κρατομένη ὑπὸ δύο γυναικῶν, αἵτινες ὀδηγοῦσιν αὐτὴν εἰς τὸν ναόν. Ἄπασι ἀνεξαιρέτως εἶνε λευκαί, ἔχουσαι μαύρους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ καστανὴν τὴν κόμην, οὐκ ὀλίγαι δὲ ἐξ αὐτῶν διακρίνονται ἐπὶ καλλονῇ.

Αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως εἶνε ἅπασαι διώροφοι· τὸ ἄνω πάτωμα τῶν πτωχοτέρων εἶνε ἕλινον· τῶν εὐπόρων ὅμως αἱ οἰκίαι εἶνε ὠραῖαι καὶ κομφαί, ἰδίᾳ δὲ τῶν κατοικοῦντων ἐντὸς τοῦ τείχους. Ἐκεῖ βλέπει τις καλὰ κρενετα, ὠραῖαν λέσχην καὶ ἕνα μικρὸν θέατρον. Αἱ ὁδοὶ εἶνε στεναὶ καὶ σκοταῖ, ἀλλὰ καθάραι, αἱ ἐκτὸς δὲ τοῦ τείχους διασχίζονται πολλαχοῦ ὑπὸ διαυγῶν βράχων ἀρδευσόντων τοὺς περὶ τὰς κήπους. Οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦσι τὴν γῆν καὶ ἐμποροῦνται, ἐξάγοντες τὰ πλεῖστα τῆς Πισιδίας προϊόντα, τὸν βάμβακα, τὸν σίτον, τὰ κουκούλια.

Γεώργιος Σ. Φραγκοῦδης.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά

Ἐπὶ τῆς χιονοσκεπεῖς κορυφῆς τοῦ Θεοδοῦλου ἐν Ἑλθετιᾷ ἐργάται ἀνασκαπτόντες τὴν χιόνα εὗρον μέγαν ἀριθμὸν νομισμάτων Ῥωμαϊκῶν χρυσῶν φερόντων κεφαλὰς Διοκλητιανοῦ καὶ Αὐγούστου.

Φιλολογικά

Τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν «Black and White» ἤρμησε τὴν δημοσίευσιν φανταστικῆς ἱστορίας, ἣτοιτὴν ἀφήγησιν μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ὅστις θὰ ἐκράγῃ κατὰ τὸ 1892. Αἰτία τοῦ φανταστικοῦ τούτου πολέμου εἶνε ἡ ἐξῆς: Ῥώσσοι τις μεταμορφομένης εἰς Τούρκον στρατιωτικὴν δολοφονεῖ τὸν ἡγεμόνα Φερδινάνδον. Ὁ Σταμπούλωφ γίνετα ἀντιβασιλεὺς καὶ κινητοποιεῖ τὸν βουλγαρικὸν στρατόν· ἡ δὲ Σερβία λαβοῦσα ἀφορμὴν ἐκ τούτου κηρύττει τὸν πόλεμον. Ἡ Αὐστρία τότε καταλαμβάνει βίαιως τὸ Βελιγράδιον καὶ ὁ Ῥωσικὸς στρατὸς κατέρχεται πρὸς τὴν Ῥουμανίαν.

Ἐπιδημιολογικά

Ἐβδόμηκον τούτης περιόδου, ἐτελεῦθησαν αἰφνιδίως εἰς τῶν ἐπιφανεστάτων οικονομολόγων καὶ πολιτειολόγων τῆς Εὐρώπης, ὁ Βέλγος Αἰμίλιος Λαβελαί, καθηγητῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λιέγης. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων του γνωστότερα εἶνε τὸ «Δοκίμιον περὶ τῶν τύπων τῆς κυβερνήσεως ἐν ταῖς νεωτέραις κοινωνίαις» καὶ τὸ περὶ «Τῶν ἀρχικῶν τύ-

πων τῆς ἰδιοκτησίας». Μικρὸν πρὶν ἀποθάνῃ, ἐπέρανε μέγα δῖτομον ἔργον περὶ τῆς «κυβερνήσεως τοῦ δήμου». Ἄλλ' εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον γνωστὸν κατέστησεν ἰδίως τὸν Λαβθαλί τὸ περὶ τῆς «Χερσονήσου τοῦ Αἴμου» πῶμα, ἐν ᾧ, ὑποβέβησας ἀβατανίστως πάντας τοὺς ἰσχυρισμοὺς καὶ τὰς ἀξιώσεις τῶν Βουλγάρων, ἠδίκησεν, ἀνευ μοχθηρᾶς προθέσεως, τὰ λοιπὰ γένη. Μετὰ ζέσεως ἀνεμυγνύετο καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τοῦ Βελγίου, ὑπερμαχῶν τῶν ἰδεῶν τῶν φιλελευθέρων. Ὁ βασιλεὺς Λεοπόλδος ἀπένειμεν αὐτῷ πρὸ μικροῦ τὸν τίτλον τοῦ βαρώνου.

— Ἡ διὰ Κωχίνης θεραπεία τῶν φθισικῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Ἰζερλὸς ἐν Βεστροφάλῃ παρέσχε τὰ εἰς ἀποτελέσματα κατὰ τὸ λήξαν ἔτος: μετατῷ 69 φθισικῶν 9 ἐντελῶς ἐθεραπεύθησαν.

— Ἐν Σπέτζι α τῆς Ἰταλίας ἐγένοντο δοκιμαὶ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν γαιανθράκων διὰ πετρελαίου εἰς τὴν θέρμανσιν τῶν μηχανῶν τῶν πολεμικῶν πλοίων, αἵτινες ἐπέτυχον πληρέστατα.

— Οἱ παρὰ τὸ Ραϊνφέλδεν καταρράχαι τοῦ Ρήνου ἔχουσι δύναμιν ἔτην πρὸς 25,000 ἵππους. Ἀπὸ τίνος δὲ μελετᾶται ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν πρὸς κίνησιν μηχανῶν καὶ ἑταιρεία συνέστη, ἥτις ἠγόρασε τὸν παρακείμενον χώρον, ἀλλ' αἱ ἐργασίαι δὲν θ' ἀρχίσωσι πρὸ τοῦ 1893.

— Ὁ ἐν Λονδίῳ ὁμογενὴς κ. Ἰωνίδης ἐδώρησεν εἰς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον Ἀθηνῶν ἰσημερινὸν τηλεσκοπίον ἀντανακλαστικὸν (reflecteur), οὗ τὸ κάτοπτρον ἔχει διάμετρον ἑνδεκα ἀγγλικῶν δακτύλων, ἥτοι εἰκοσιεὶς ὑφ' ἑκατομέτρων, μετὰ μηχανήμα διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν ἡ ἀνιστάθμισιν τῆς κινήσεως τῆς γῆς. Τὸ τηλεσκοπίον τοῦτο συνοδεύεται ὑπὸ τῶν σχετικῶν αὐτῷ ὀργάνων.

Μουσικὰ

Μουσικαὶ συνθέσεις χειρόγραφοι τοῦ Βεετόβεν, τοῦ Χάυδν καὶ τοῦ Μότσαρτ τέως ἀγνωστοὶ εὐρέθησαν ἐσχάτως ἐν Βιέννῃ. Εἶνε ἐν ὄλῳ τρίακοντα καὶ μετατῷ τούτων ἐν θανατίσιν Scherzὸ τοῦ Βεετόβεν καὶ μία τετραφωνία τοῦ Μότσαρτ. Τὴν αὐθεντικότητα τῶν συνθέσεων ἐβεβαίωσεν ὁ βιενναῖος ἀρχιμουσικὸς Ἐλμςθέργκερ, ὅστις ἔλαβε καὶ τὴν ἀδειαν τῆς πρῶτης ἐκτελέσεως παρὰ τοῦ αὐτοχρῶς κατόχου ἀπὸ 100 φιορινίων.

Θεατρικὰ

Μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας παρεστάθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ θιάσου Μενάνδρου «ὁ Ἀγαπητικὸς τῆς Βασκαπούλας» δρᾶμα τοῦ κ. Δ. Κορομηλά, τοῦ ὁποίου ἀπέσπασμα ἐδημοσιεύθη ἄλλοτε ἐν τῇ Ἔστῃ.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΙΑ

Ἡ καλλιγραφικὴ γραφὴ

Καλλιγραφικὴ ἢ ἐπίσημος γραφὴ εἶνε ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ γράμματα ἔχουσι τὸ σύνθημα κανονικὸν σχῆμα τῶν καλλιγραφικῶν ὑποδειγμάτων.

Οὕτω γράφουσιν οἱ πλείστοι τῶν ὑπαλλήλων, τῶν γραφέων, τῶν ἀντιγραφῶν, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὡς ἐκ τοῦ ἔργου τῶν εἶνε ὑποχρεωμένοι ὅπωςδὴποτε νὰ γράψωσιν εὐκρινῶς ὥστε ἡ γραφὴ αὕτη εἶνε εἶδος ὁμοιομορφου ἐνδυμίας, εἶδος στολῆς. Οἱ γράφοντες δὲ οὕτω ὁμοιομορφῶς καὶ τυπικῶς δυσκόλως δύνανται νὰ κριθῶσιν ἐκ τῆς γραφῆς ταύτης, καὶ ὁ γραφολόγος πρέπει νὰ ἐξετάσῃ μάλιστα τῆς ἐπιστήμου γραφῆς ἔχον καὶ ἄλλην ἰδιαιτέραν διὰ τὰς σημειώσεις τῶν καὶ τὴν προσωπικὴν ἀλλήλογραφίαν.

Ἡ Καλλιγραφικὴ γραφὴ ἄλλως ἀνήκει εἰς ἀνθρώ-

πους περιορισμένων ἰδεῶν, οὐδεμίαν ἔχοντας αὐτοβουλίαν, ἀλλ' ὑπείκοντας εἰς ξένην θέλησιν καὶ ὑποκύπτοντας εἰς συνθηκὰς καὶ προλήψεις.

Ἡ Καλλιγραφικὴ γραφὴ ὄλων ὅσοι τὴν μεταχειρίζονται εἶνε σχεδὸν ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτος, οὔτε πολὺ ἐπικλινῆς, οὔτε πολὺ ὀρθία, οὔτε πολὺ λεπτή, οὔτε πολὺ χονδρὴ· δὲν ἔχει τι ἴδιον καὶ διακριτικὸν σημεῖον.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ συγχέωμεν τὴν Καλλιγραφικὴν γραφὴν μετὰ τὴν εὐνάγνωστον. Ἦμπορεῖ νὰ γράφῃται πολὺ καθαρὰ χωρὶς νὰ καλλιγραφῆ.

Ἡ Καλλιγραφικὴ γραφὴ ἢ ἔχουσα τὰ γράμματα χονδροειδῆ πως καὶ ἐξωγυκωμένα μαρτυρεῖ ἀνθρώπον ἔχοντα ἀξιώσεις καὶ πολλὴν ἀξίαν ἀποδίδοντα εἰς τὴν μηδαιμότητά του.

Ἡ Καλλιγραφικὴ γραφὴ ἐπιτρέπεται μόνον εἰς μείρακας καὶ κορασίδας, εἶνε δὲ ἀναξία ἐνηλίκων ἀνθρώπων, ἐκτὸς ἂν οὗτοι εἶνε ὑποχρεωμένοι ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῶν νὰ καλλιγραφῶσιν.

Ἐν γένει εἰς τοὺς ἔχοντας Καλλιγραφικὴν γραφὴν, ὁ γραφολόγος ἀνευρίσκει τὰ εἰς τῆς ἠθικῆς ἡθικὰ ἡμετάματα: Περιορισμένον πνεῦμα, χονδραῖότητα, μεγάλας ἀξιώσεις, ὑποδοτέλωσιν εἰς τὴν συνθηκὴν, παιδικὴν ἀπληξία, καὶ ἐνίοτε μορῖαν.

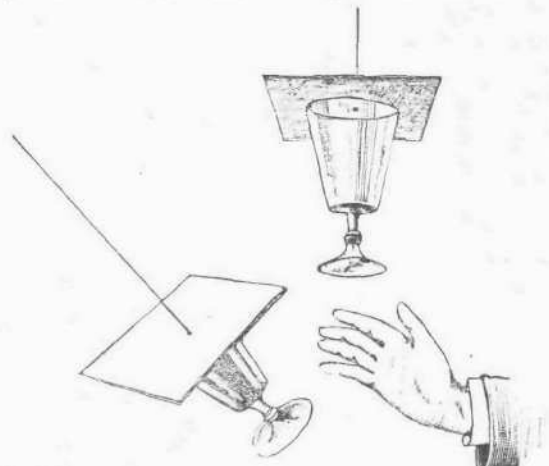
ΓΡΑΦΟΛΟΓΟΣ

ΠΑΙΓΝΙΑ

Τὸ παρόδοξον ἔκκευξις

Λάβετε ἐν ποτήριον τοῦ οἴνου καὶ γεμίσατέ το καλῶς νερόν· ἔπειτα σκεπασατέ μετὰ ἐν τεμάχιον χονδρὸν χάρτου καὶ ἀναποδογυρίσατέ το διὰ μιᾶς. Ἐνεκα τῆς πίεσεως τοῦ ἀέρος ὁ χάρτης θὰ μείνῃ κολλημένος τῶσον καλῶς, ὥστε, ἐνῷ τὸ ποτήριον εἶνε ἀνάποδα, οὔτε μία σταγὼν ὕδατος θὰ χυθῇ.

Σχετικὸν πείραμα εἶνε καὶ τὸ εἰς τῆς: Εἰς τὸ μέσον τοῦ χονδρῶ χάρτου ἀνοίγετε μικροτάτην τρύπαν, περνᾶτε τὴν ἀκραν σπάγου καὶ κἀνετε κόμβον διὰ νὰ στερεωθῇ, φράττετε δὲ μετὰ κηρίον καλῶς τὸ μέρος τῆς τρύπας διὰ νὰ μὴ διέρχεται ὁ ἀήρ.

Τὴν ἄλλην ἀκραν τοῦ σπάγου δένετε κάπου ὑψηλῶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου καὶ εἰς τὸ χαρτίον προσκολλᾶτε τὸ ποτήριον, ὅπως εἰς τὸ πρῶτον πείραμα, χωρὶς δὲ κανένα κίνδυνον ὄψῃτε αὐτὸ καὶ ἰδοὺ ὅτι ἔχετε πρωτοτυπώτατον ἔκκευξις. Πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν ἤμπορεῖτε ν' ἀλείψετε μετὰ λίπος τὰ χεῖλη τοῦ ποτηρίου.